**Euroopa Parlament**
2024-2029

**VASTUVÕETUD TEKSTID**

# P10_TA(2025)0159

## Kestliku arengu eesmärkide rakendamine ja täitmine 2025. aasta kõrgetasemelist poliitilist foorumit silmas pidades

### Euroopa Parlamendi 9. juuli 2025. aasta resolutsioon kestliku arengu eesmärkide rakendamise ja täitmise kohta 2025. aasta kõrgetasemelist poliitilist foorumit silmas pidades (2025/2014(INI))

*Euroopa Parlament,*

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõiget 5 ning Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklit 13 ja artikli 208 lõiget 1,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. aprilli 2022. aasta otsust (EL) 2022/591, mis käsitleb Euroopa Liidu üldist keskkonnaalast tegevusprogrammi aastani 2030[1],

– võttes arvesse nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate, Euroopa Parlamendi ja komisjoni 30. juuni 2017. aasta ühisavaldust Euroopa uue arengukonsensuse „Meie maailm, meie väärikus, meie tulevik“ kohta[2],

– võttes arvesse oma 8. septembri 2015. aasta resolutsiooni Euroopa kodanikualgatuse „Right2Water“ järelmeetmete kohta[3] ja 5. oktoobri 2022. aasta resolutsiooni veele juurdepääsu kui inimõiguse kohta – välismõõde[4],

– võttes arvesse oma 28. novembri 2019. aasta resolutsiooni kliima- ja keskkonnaalase hädaolukorra kohta[5],

– võttes arvesse oma 9. juuni 2021. aasta resolutsiooni ELi elurikkuse

---

1 ELT L 114, 12.4.2022, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/591/oj.
2 ELT C 210, 30.6.2017, lk 1.
3 ELT C 316, 22.9.2017, lk 99.
4 ELT C 132, 14.4.2023, lk 54.
5 ELT C 232, 16.6.2021, lk 28.

strateegia kohta aastani 2030 – toome looduse oma ellu tagasi[6],

– võttes arvesse oma 6. juuli 2022. aasta resolutsiooni ELi sotsiaalmajanduse tegevuskava kohta[7],

– võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 27. märtsi 2023. aasta resolutsiooni sotsiaal- ja solidaarmajanduse edendamise kohta kestliku arengu nimel,

– võttes arvesse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni resolutsiooni inimväärse töö ja hoolekandesektori kohta, mis võeti vastu 14. juunil 2024. aastal toimunud 112. Rahvusvahelisel Töökonverentsil,

– võttes arvesse oma 6. juuli 2022. aasta resolutsiooni toiduga kindlustatuse tagamise kohta arengumaades[8],

– võttes arvesse oma 24. novembri 2022. aasta resolutsiooni tulevase Euroopa arengualase finantsstruktuuri kohta[9],

– võttes arvesse oma 14. märtsi 2023. aasta resolutsiooni poliitikavaldkondade arengusidususe kohta[10],

– võttes arvesse oma 23. juuni 2023. aasta resolutsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamise ja rakendamise kohta[11],

– võttes arvesse oma 19. detsembri 2024. aasta soovitust nõukogule ELi prioriteetide kohta ÜRO naiste staatuse komisjoni 69. istungjärguks[12],

– võttes arvesse oma 11. aprilli 2024. aasta resolutsiooni abordiõiguse lisamise kohta Euroopa Liidu põhiõiguste hartasse[13],

– võttes arvesse oma 24. juuni 2021. aasta resolutsiooni seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste olukorra kohta ELis seoses naiste tervisega[14],

– võttes arvesse komisjoni talituste 18. novembri 2020. aasta töödokumenti „Delivering on the UN’s Sustainable Development Goals – A comprehensive approach“ (ÜRO kestliku arengu

---

6 ELT C 67, 8.2.2022, lk 25.
7 ELT C 47, 7.2.2023, lk 171.
8 ELT C 47, 7.2.2023, lk 149.
9 ELT C 167, 11.5.2023, lk 57.
10 ELT C, C/2023/398, 23.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/398/oj.
11 ELT C, C/2024/493, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/493/oj.
12 ELT C, C/2025/1971, 11.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1971/oj.
13 ELT C, C/2025/1279, 13.3.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1279/oj.
14 ELT C 81, 18.2.2022, lk 43.

eesmärkide saavutamine – terviklik lähenemisviis) (SWD(2020)0400),

– võttes arvesse komisjoni talituste 3. novembri 2021. aasta töödokumenti „Better Regulation Guidelines“ (parema õigusloome suunised) (SWD(2021)0305) ja 2023. aasta juuli parema õigusloome vahendeid,

– võttes arvesse kestliku arengu eesmärkide integreerimist parema õigusloome raamistikku, sealhulgas komisjoni 29. aprilli 2021. aasta teatist „Parem õigusloome: ühendatud jõududega parema õigusloome poole“ (COM(2021)0219),

– võttes arvesse nõukogu 26. mai 2015. aasta järeldusi vaesuse kaotamise ja kestliku arengu kohta pärast 2015. aastat,

– võttes arvesse nõukogu 24. oktoobri 2019. aasta järeldusi heaolumajanduse kohta[15] ja nõukogu 24. juuni 2024. aasta järeldusi, milles käsitletakse ELi prioriteete Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis ÜRO Peaassamblee 79. istungjärgul (september 2024 – september 2025),

– võttes arvesse nõukogu 22. juuni 2021. aasta järeldusi „Terviklik lähenemisviis eesmärgiga kiirendada ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamist – parema taastamise põhimõtte järgimine pärast COVID-19 kriisi“,

– võttes arvesse nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitust rohepööret ja kestlikku arengut toetava õppe kohta,

– võttes arvesse nõukogu 21. juuni 2022. aasta järeldusi, milles käsitletakse kestlikku arengut toetava hariduse ja ülemaailmse kodanikuhariduse ümberkujundavat rolli kestliku arengu eesmärkide saavutamise olulise vahendina,

– võttes arvesse nõukogu 24. juuni 2024. aasta järeldusi ELi arenguabi eesmärkide kohta,

– võttes arvesse komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatist „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019)0640),

– võttes arvesse komisjoni 11. märtsi 2020. aasta teatist „Uus ringmajanduse tegevuskava puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel“ (COM(2020)0098),

– võttes arvesse komisjoni 12. mai 2021. aasta teatist „Heas seisundis planeet kõigi jaoks. ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas““ (COM(2021)0400),

– võttes arvesse Euroopa Keskkonnaameti ja Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse 3. märtsi 2025. aasta aruannet „Zero

---

15 ELT C 400, 26.11.2019, lk 9.

pollution monitoring and outlook 2025“ (2025. aasta nullsaaste seire- ja väljavaatearuanne),

– võttes arvesse komisjoni 23. veebruari 2022. aasta teatist, milles käsitletakse inimväärset tööd kogu maailmas üleilmseks õiglaseks üleminekuks ja kestlikuks taastumiseks (COM(2022)0066),

– võttes arvesse komisjoni 12. märtsi 2024. aasta teatist „Kliimariskide juhtimine – inimeste ja heaolu kaitsmine“ (COM(2024)0091),

– võttes arvesse komisjoni 26. veebruari 2025. aasta teatist „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“ (COM(2025)0085),

– võttes arvesse komisjoni 7. märtsi 2025. aasta teatist „Naiste õiguste tegevuskava“ (COM(2025)0097),

– võttes arvesse komisjoni presidendi Ursula von der Leyeni missioonikirju 26-le Euroopa Komisjoni volinikule,

– võttes arvesse Euroopa Keskkonnaameti 4. detsembri 2019. aasta aruannet „The European environment – state and outlook 2020: Knowledge for transition to a sustainable Europe“ (Euroopa keskkonna seisund ja väljavaated 2020. aastal: teadmised kestlikule Euroopale üleminekuks),

– võttes arvesse ELi üleilmset tervishoiustrateegiat,

– võttes arvesse ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmandat tegevuskava (GAP III),

– võttes arvesse ELi elurikkuse strateegiat aastani 2030,

– võttes arvesse Euroopa hooldusstrateegiat,

– võttes arvesse ELi kestliku arengu eesmärkide rakendamise esimest vabatahtlikku läbivaatamist, mida esitleti ÜROs 19. juulil 2023. aastal,

– võttes arvesse Eurostati 18. juuni 2024. aasta seirearuannet edusammude kohta kestliku arengu eesmärkide saavutamisel ELi kontekstis,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 19. septembri 2018. aasta arvamust „Kestliku arengu eesmärkide hindamiseks paremini sobivad näitajad – kodanikuühiskonna panus“, 30. oktoobri 2019. aasta arvamust „2030. aasta kestliku arengu tegevuskava rakendamisel ei jäeta kedagi kõrvale“ ja 8. detsembri 2021. aasta arvamust „Uuendatud kestliku rahastamise strateegia“,

– võttes arvesse ÜRO resolutsiooni 70/1 „Kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 „Muudame oma maailma““ (tegevuskava 2030), mis võeti vastu 25. septembril 2015. aastal New Yorgis toimunud ÜRO

kestliku arengu tippkohtumisel ja milles püstitati kestliku arengu eesmärgid,

– võttes arvesse naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni noorte perspektiivist lähtuvat versiooni (CEDAW for Youth),

– võttes arvesse ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja Kunmingi-Montreali üleilmset elurikkuse raamistikku, milles lepiti kokku ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungil,

– võttes arvesse ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ja ELi puuetega inimeste õiguste strateegiat aastateks 2021–2030,

– võttes arvesse Sendai katastroofiohu vähendamise raamistikku 2015–2030, mille ÜRO liikmesriigid võtsid vastu 18. märtsil 2015. aastal toimunud ÜRO kolmandal katastroofiohu vähendamise ülemaailmsel konverentsil,

– võttes arvesse ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC) ja Pariisi kokkulepet, mis võeti vastu 12. detsembril 2015 Pariisis toimunud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste 21. konverentsil,

– võttes arvesse ÜRO algatust „Ookeaniteaduste dekaad kestliku arengu hüvanguks (2021–2030)“,

– võttes arvesse hooldusühiskonna poole liikumise Buenos Airese kohustust, mis võeti vastu 7.–11. novembril 2022. aastal Buenos Aireses toimunud 15. piirkondlikul konverentsil „Naised Ladina-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas“, mille korraldasid Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna majanduskomisjon (ECLAC), ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuuri (UN-Women) Põhja- ja Lõuna-Ameerika ja Kariibi piirkonna büroo ning Argentina valitsus,

– võttes arvesse 2024. aasta ühisaruannet „Are we getting there? A synthesis of the UN system evaluations of SDG 5“ (Kas me saavutame eesmärgi? Kokkuvõte ÜRO süsteemide kestliku arengu eesmärki nr 5 käsitlevatest hindamistest), mille avaldasid ÜRO naiste õiguste agentuur, ÜRO Arenguprogramm, ÜRO Rahvastikufond, ÜRO Lastefond ja Maailma Toiduprogramm;

– võttes arvesse 4. märtsil 2023. aastal Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitud, väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevate alade mere elurikkuse kaitset ja kestlikku kasutamist käsitlevat kokkulepet (BBNJ kokkulepe või ÜRO avamereleping),

– võttes arvesse naistevastase vägivalla kaotamise deklaratsiooni,

– võttes arvesse Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi 2024. aasta soolise võrdõiguslikkuse indeksit,

– võttes arvesse Pekingi tegevusprogrammi ja selle läbivaatamiskonverentside tulemusi,

– võttes arvesse 8. oktoobril 2021. aastal vastu võetud ÜRO Inimõiguste Nõukogu resolutsiooni 48/13 ja 28. juulil 2022. aastal vastu võetud ÜRO Peaassamblee resolutsiooni 76/300, mis käsitleb inimõigust puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale ning Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee 18. aprillil 2024 vastu võetud resolutsiooni 2545 (2024), mis käsitleb turvalise, puhta, tervisliku ja kestliku keskkonnaga seotud inimõiguse süvalaiendamist Reykjaviki protsessis,

– võttes arvesse ÜRO Keskkonnaassamblee (UNEA) resolutsiooni 5/10 „The environmental dimension of a sustainable, resilient and inclusive post-COVID-19 recovery“ (COVID-19 järgse kestliku, säilenõtke ja kaasava taastumise keskkonnamõõde), mis võeti vastu 2. märtsil 2022. aastal,

– võttes arvesse ÜRO 2019. aasta ülemaailmse kestliku arengu aruannet „The Future is Now: Science for Achieving Sustainable Development“ (Tulevik on nüüd ja praegu: teadus kestliku arengu teenistuses),

– võttes arvesse ÜRO peasekretäri aruannet „Our Common Agenda“ (Meie ühine tegevuskava), mis esitati ÜRO Peaassambleele, ning ÜRO Peaassamblee 15. novembri 2021. aasta resolutsiooniga 76/6 ÜRO peasekretärile antud volitusi tema aruandega seoses järelmeetmete võtmiseks,

– võttes arvesse ÜRO 2021. aasta kestliku arengu aruannet „The Decade of Action for the Sustainable Development Goals“ (Kestliku arengu eesmärkide aastakümme), ja ÜRO 2022. aasta kestliku arengu aruannet „From Crisis to Sustainable Development: the SDGs as Roadmap to 2030 and Beyond“ (Kriisist kestliku arenguni: kestliku arengu eesmärgid kui tegevuskava aastani 2030 ja pärast seda),

– võttes arvesse ÜRO 2024. aasta aruannet kestliku arengu eesmärkide kohta,

– võttes arvesse valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma (IPCC) 2018. aasta eriaruannet globaalse soojenemise kohta 1,5 °C võrra, eriaruannet kliimamuutuste ja maa kohta, eriaruannet ookeani ja krüosfääri kohta muutuvas kliimas ning kuuendat hindamisaruannet (AR6),

– võttes arvesse valitsustevahelise bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitleva teaduslik-poliitilise foorumi (IPBES) 25. novembri 2019. aasta ülemaailmset hindamisaruannet bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste kohta ning selle

viimaseid aruandeid (aruanne Nexus ja ümberkujundavaid muutusi käsitlev aruanne),

– võttes arvesse ÜRO Keskkonnaprogrammi (UNEP) 18. veebruari 2021. aasta aruannet „Making Peace with Nature: A scientific blueprint to tackle the climate, biodiversity and pollution emergencies“ (Loodusega rahu sõlmimine – teaduslik kava kliimamuutuste, bioloogilise mitmekesisuse ja reostusega seotud hädaolukordadega tegelemiseks),

– võttes arvesse ÜRO majandus- ja sotsiaalosakonna 2022. aasta jaanuari väljaannet „SDG Good Practices: A compilation of success stories and lessons learned in SDG implementation – Second Edition“ (Kestliku arengu eesmärkide head tavad – kogumik edulugudest ja õppetundidest kestliku arengu eesmärkide rakendamisel – teine väljaanne),

– võttes arvesse Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) 10. novembri 2022. aasta aruannet „Global Outlook on Financing for Sustainable Development 2023: No Sustainability Without Equity“ (Kestliku arengu rahastamise ülemaailmne perspektiiv 2023. aastal: ilma omakapitalita ei ole kestlikkus võimalik),

– võttes arvesse inimarengu aruannet 2023/24 „Breaking the Gridlock: Reimagining cooperation in a polarized world“ (Ummikseisu ületamine: koostöö ümbermõtestamine polariseerunud maailmas),

– võttes arvesse ÜRO arengu rahastamise asutustevahelise töörühma 2024. aasta aprilli aruannet „Financing for Sustainable Development Report 2024: Financing for Development at a Crossroads“ (Kestliku arengu rahastamise 2024. aasta aruanne: arengu rahastamine on teelahkmel),

– võttes arvesse ÜRO peasekretäri 2023. aasta veebruari algatust „SDG Stimulus to Deliver Agenda 2030“ (Stiimulite pakett kestliku arengu tegevuskava 2030 täitmiseks),

– võttes arvesse 23. septembril 2022. aastal käivitatud Bridgetowni algatust,

– võttes arvesse Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) terviseühtsuse algatust ning WHO, ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO), Maailma Loomatervise Organisatsiooni ja ÜRO Keskkonnaprogrammi ühist terviseühtsuse tegevuskava (2022–2026),

– võttes arvesse WHO 2024. aasta eduaruannet ülemaailmse tegevuskava kohta, milles käsitletakse tervislikku elu ja heaolu kõigi jaoks,

– võttes arvesse algatust „Spotlight“, mille eesmärk on kaotada naiste- ja tütarlastevastane vägivald,

– võttes arvesse FAO vabatahtlikke suuniseid kestliku väikesemahulise kalapüügi säilitamiseks toiduga kindlustatuse ja vaesuse kaotamise kontekstis,

– võttes arvesse 2023. aasta juunis Pariisis toimunud uue ülemaailmse finantspakti teemalist tippkohtumist,

– võttes arvesse kestliku arengu eesmärkide 2023. aasta tippkohtumist, mis toimus 2023. aasta septembris ÜRO Peaassamblee kõrgetasemelisel nädalal,

– võttes arvesse 22.–23. septembril 2024 New Yorgis toimunud tulevikuteemalist tippkohtumist, selle tulemusi, tulevikupakti, milles lubatakse võtta 56 meedet kestliku arengu kiirendamiseks ja rahastamiseks, ning selle kahte lisa, üleilmset digikokkulepet ja deklaratsiooni tulevaste põlvkondade kohta,

– võttes arvesse neljandat rahvusvahelist arengu rahastamise konverentsi, mis toimus 30. juunist kuni 3. juulini 2025 Hispaanias Sevillas,

– võttes arvesse kestliku arengu lahenduste võrgustiku 2025. aasta jaanuari aruannet „Europe Sustainable Development Report 2025: SDG Priorities for the New EU Leadership“ (Euroopa kestliku arengu 2025. aasta aruanne: ELi uute juhtide kestliku arengu prioriteedid),

– võttes arvesse kestliku arengu eesmärkide kiirendamise meetmete veebipõhist andmebaasi,

– võttes arvesse olemasolevaid riiklikke ja piirkondlikke algatusi, millega soodustatakse kestliku arengu eesmärkide saavutamist;

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse kodukorra artikli 59 kohaseid arengukomisjoni ning keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni ühisarutelusid,

– võttes arvesse arengukomisjoni ning keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni raportit (A10-0125/2025),

A. arvestades, et kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja 17 selles sisalduvat kestliku arengu eesmärki, sealhulgas nende 169 alaeesmärki ja 247 näitajat, moodustavad ainsa ülemaailmselt jagatud ja poliitiliselt kokku lepitud tõenditel põhineva poliitika raamistiku, mille eesmärk on tegeleda ühiste probleemidega ja saavutada kestlik areng selle kolmes mõõtmes, majanduslikus, sotsiaalses ja keskkonnamõõtmes tasakaalustatud ja integreeritud viisil;

B. arvestades, et ÜRO liikmesriigid on võtnud kohustuse kestliku arengu eesmärgid 2030. aastaks ellu viia; arvestades, et graafikus ollakse vaid 17 % kestliku arengu eesmärkide alaeesmärkide

saavutamisel, peaaegu poolte alaeesmärkide puhul on tehtud vähe või mõõdukaid edusamme ning rohkem kui kolmandiku puhul on edusammud takerdunud või isegi langetud allapoole 2015. aasta lähtetaset; arvestades, et määrava tähtsusega valdkondades juba tehtud olulised edusammud rõhutavad vajadust võtta kiireloomulisi meetmeid selle murettekitava suundumuse ümberpööramiseks ning peaksid toimima stiimulina kestliku arengu eesmärkide täielikuks rakendamiseks;

C. arvestades, et kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 rakendamine tähendab, et majandusareng käib käsikäes sotsiaalse õigluse, hea valitsemistava ja inimõiguste austamisega; arvestades, et COVID-19 pandeemia tagajärjed, uus geopoliitiline maastik, eskaleeruvad konfliktid, geopoliitilised pinged, planeedi taluvuspiiride ületamine, kasvav sõltuvus toorainetest ja kriitilise tähtsusega mineraalidest, kliimamuutuste ja elurikkuse vähenemise negatiivne mõju ning mitmed kriisid eri valdkondades mõjutavad tõsiselt kestliku arengu eesmärkide saavutamisel tehtavaid edusamme;

D. arvestades, et maailma vaeseimates riikides on 2030. aastaks äärmisesse vaesusse sattunud hinnanguliselt 175 miljonit inimest, sealhulgas 89 miljonit naist ja tütarlast[16]; arvestades, et puuetega inimesed on vähenenud töö- ja haridusvõimaluste, väiksemate palkade ja kõrgemate elamiskulude tõttu vaesuse suhtes kaitsetumad; arvestades, et vaesusele reageerimiseks on kiiresti vaja täiendavaid ühiseid meetmeid;

E. arvestades, et kestliku arengu eesmärke, mis on universaalsed ja jagamatud, peavad kohaldama kõik osalejad, sealhulgas kodanikuühiskond ja sotsiaalpartnerid, ning nii avalik kui ka erasektor; arvestades, et need osalejad tuleks süstemaatiliselt kaasata kestliku arengu eesmärkidega seotud poliitika väljatöötamisse ja elluviimisesse; arvestades, et erasektori pühendumine kestliku arengu eesmärkidele annab võimaluse suurendada arengumeetmete ulatust ja nende kestlikkust, luues töökohti, stimuleerides majanduskasvu ja kaotades vaesuse;

F. arvestades, et EL on rõhutanud kestliku arengu tegevuskavale aastani 2030 ja selle kestliku arengu eesmärkidele oma kindlat pühendumust; arvestades, et kestliku arengu eesmärkide saavutamisel tehtud edusammud on Euroopa riikides ebaühtlased ja paljudes kestliku arengu mõõtmetes ei ole viimasel kümnendil märkimisväärseid edusamme tehtud, kusjuures kasvav vaesus ning riikidevaheline ja -sisene ebavõrdsus ohustavad kestlikku arengut; arvestades, et kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammi viimasest eduaruandest nähtub, et enamiku näitajate puhul ei ole EL

16 https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2023/02/SDG-Stimulus-to-Deliver-Agenda-2030.pdf

eesmärkide saavutamisel graafikus[17]; arvestades, et komisjon on tunnistanud, et paljude kestliku arengu eesmärkide saavutamisel on ELi tasandil vaja teha rohkem edusamme ning et kestliku arengu eesmärke tuleb rakendada kiiremini kui kunagi varem, pöörates erilist tähelepanu kaitset vajavatele inimestele;

G. arvestades, et komisjon ei ole veel välja töötanud üldist strateegiat kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamiseks ELi tasandil ega kestliku arengu eesmärkide rahastamiskava; arvestades, et komisjon on võtnud kohustuse järgida kestliku arengu eesmärkide rakendamisel kogu valitsemissektorit hõlmavat lähenemisviisi ja tema tööprogramm peaks edendama kestliku arengu tegevuskava 2030 elluviimist; arvestades, et EL peaks näitama head eeskuju, et tagada õitseng praegustele ja tulevastele põlvkondadele kogu maailmas;

H. arvestades, et 2025. aasta kõrgetasemeline poliitiline foorum kutsutakse kokku 14.–23. juulil 2025 Majandus- ja Sotsiaalnõukogu egiidi all; arvestades, et 2025. aasta kõrgetasemelisel poliitilisel foorumil keskendutakse kestliku, kaasava, teadus- ja tõenduspõhiste lahenduste edendamisele tegevuskava 2030 ja selle kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks, et kedagi ei jäetaks kõrvale; arvestades, et foorum vaatab põhjalikult läbi kestliku arengu eesmärgi nr 3 (tagada kõigile hea tervis ja heaolu kogu elukaare jooksul), kestliku arengu eesmärgi nr 5 (saavutada sooline võrdõiguslikkus ning võimestada kõiki naisi ja tütarlapsi), eesmärgi nr 8 (toetada kaasavat ja kestlikku majanduskasvu ja tööhõivet ning tagada kõigile inimväärne töö), eesmärgi nr 14 (kaitsta ja kasutada kestlikult ookeane, meresid ja mereressursse) ja eesmärgi nr 17 (elavdada üleilmset koostööd kestliku arengu heaks);

I. arvestades, et tervis on inimeste heaolu hädavajalik põhialus; arvestades, et tervis tähendab täielikku füüsilist, vaimset ja sotsiaalset heaolu ning mitte üksnes haiguste või põduruse puudumist[18]; arvestades, et ainuüksi COVID-19 pandeemia kaotas maailmas oodatava elueaga seoses kümne aasta jooksul saavutatud arengu[19]; rõhutab, et mittenakkuslikud haigused, sealhulgas südame-veresoonkonna haigused, vähk, diabeet, dementsus ja kroonilised hingamisteede haigused, on jätkuvalt peamised surmapõhjused maailmas; arvestades, et liiklusohutus on samuti murettekitav probleem;

J. arvestades, et õhusaaste on mittenakkuslike haiguste korral oluline tegur ja põhjustab kogu maailmas igal aastal peaaegu 7 miljonit surmajuhtumit, kusjuures üle üheksa surmajuhtumi kümnest leiab aset väikese ja keskmise sissetulekuga riikides; rõhutab, et

---

17 https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/monitoring-progress-towards-8th-eap-objectives

18 https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd47/EN/constitution-en.pdf?ua=1

19 https://www.who.int/news/item/24-05-2024-covid-19-eliminated-a-decade-of-progress-in-global-level-of-life-expectancy

vaatamata tehtud edusammudele on õhusaaste ELi tasandil endiselt suurim keskkonnast tulenev terviserisk, põhjustades igal aastal sadu tuhandeid enneaegse surma juhtumeid;

K. arvestades, et sooline võrdõiguslikkus on õiglase, kaasava ja kestliku arengu jaoks ülioluline; arvestades, et vaatamata mõningatele edusammudele püsib endiselt märkimisväärne ebavõrdsus; arvestades, et kestliku arengu eesmärgi nr 5 edendamiseks on vaja tugevdada naiste õigusi, suurendada naiste ja tütarlaste mõjuvõimu, seada kahtluse alla kallutatud sotsiaalsed normid, kaotada kahjulikud tavad ja võidelda diskrimineerimise vastu;

L. arvestades, et töötajate õiguste kaitse väheneb ja sissetulekute ebavõrdsus suureneb; arvestades, et ülemaailmne tööhõivelõhe ulatus 2024. aastal 402 miljoni inimeseni ning töövaesuse äärmuslikud vormid mõjutavad kogu maailmas 240 miljonit töötajat[20]; arvestades, et naiste ja noorte töötuse määr on kõrgem; arvestades, et rohkem kui iga viies noor ei õpi, ei tööta ega osale koolitusel[21];

M. arvestades, et ookeanid katavad üle 70 % meie planeedi pinnast ja on selle suurim ökosüsteem; arvestades, et maailmamerel on põhiroll kliima reguleerijana, see võimaldab majandustegevust ja pakub elatusvahendeid rohkem kui 3 miljardile inimesele; arvestades, et maailmameri on kliimamuutustevastases võitluses maailma suurim liitlane, sest see annab 50 % maailmas vajatavast hapnikust, neelab 25 % kogu süsinikdioksiidi heitkogusest ja seob 90 % nende heidete tekitatud liigsest soojusest, kuid maailmamere vastuvõtuvõime on vähenemas; arvestades, et 40 % ookeanidest mõjutab tugevalt reostus, ammendunud kalavarud, rannikuelupaikade kadu ja muu inimtegevus; arvestades, et ÜRO peasekretär kuulutas ÜRO 2022. aasta maailmamerekonverentsil välja „ookeanide hädaolukorra“; arvestades, et ookeanide kaasav majandamine peaks muu hulgas põhinema inimõigustel, olema sotsiaalselt õiglane ja suurendama soolist võrdõiguslikkust;

N. arvestades, et praegu on kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks vajalike investeeringute iga-aastane puudujääk 4 triljonit USA dollarit; arvestades, et välismaiste otseinvesteeringute vood arengumaadesse on vähenenud, samal ajal kui rahaülekannete ja ametliku arenguabi kasv on olnud tagasihoidlik[22];

O. arvestades, et rahastamise nappus on soolise võrdõiguslikkuse tulemuste saavutamisel peamine takistus; arvestades, et sooline võrdõiguslikkus on kestlikkuse, jõukuse, sotsiaalse õigluse, rahu ja inimarenguga seotud lubaduste täitmiseks määravalt tähtis;

---

20 https://www.ilo.org/sites/default/files/2025-01/WESO25_Trends_Report_EN.pdf

21 https://www.ilo.org/resource/news/number-youth-not-employment-education-or-training-neet-cause-concern

22 https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/Goal-17/

arvestades, et sisukad ja püsivad finantskohustused ning tugevamad eelarvestamise protsessid on väga olulised, et toetada õigusaktide, poliitika ja soo aspekti arvestavate teenuste rakendamist, et edendada soolist võrdõiguslikkust kõigi kestliku arengu eesmärgi nr 5 alaeesmärkide puhul[23];

P. arvestades, et pärast kümme aastat kestnud kiiret võla akumuleerumist on väikese, keskmise ja suure sissetulekuga riikide võlatase endiselt enneolematult kõrge, mis piirab nende suutlikkust investeerida kestliku arengu eesmärkide saavutamisse ja kliimaprobleemide tõhusasse lahendamisse; arvestades, et ligikaudu 60 % väikese sissetulekuga riikidest on suure võlakoormuse ohus või on juba praegu raskustes[24]; arvestades, et suure võlakoormusega arenguriikide eelarvepoliitilist manööverdamisruumi vähendavad veelgi välised vapustused, nagu loodusõnnetused, võla haldamise erinevad aspektid, suuremad laenukasutuse kulud ja soodsa rahvusvahelise keskkonna puudumine riigisiseste vahendite mobiliseerimiseks;

Q. arvestades, et ebaseaduslikud rahavood, maksubaasi kahanemine, kasumi ümberpaigutamine ja korruptsioon on viinud tulude ülemaailmse vähenemiseni ja kujutavad endast veel üht olulist takistust kestlikule arengule; arvestades, et nende probleemide lahendamiseks on vaja tõhustada rahvusvahelist maksukoostööd ja rahvusvahelise maksustamise reegleid;

R. arvestades, et EL ja selle liikmesriigid on arengumaade suurimad rahastajad, andes ligikaudu 42 % kogu ametlikust arenguabist; arvestades, et EL on seadnud eesmärgiks anda ühiselt ametlikku arenguabi 0,7 % ulatuses liidu kogurahvatulust; arvestades, et ELi kollektiivne ametlik arenguabi moodustas 2023. aastal 0,57 % kogurahvatulust, kusjuures ainult neli liikmesriiki täitsid kokkulepitud eesmärgi ja mitu liikmesriiki tegid oma ametlikus arenguabis olulisi kärpeid; arvestades, et kokkulepitud eesmärgi saavutamiseks peaks ELi ametliku arenguabi eelarve olema järgmises mitmeaastases finantsraamistikus hinnanguliselt vähemalt 200 miljardit eurot; arvestades, et strateegia „Global Gateway“ on strateegiline vahend ja sellel on potentsiaal edendada mitmeid omavahel seotud kestliku arengu eesmärke, eelkõige rahvusvaheliste partnerluste ning transporti, energeetikasse, digitaristusse, tervishoidu ja haridusse tehtavate investeeringute kaudu;

S. arvestades, et ELi poliitilist pühendumust poliitikavaldkondade arengusidususele kinnitati 2017. aasta uues Euroopa arengukonsensuses, milles määratleti poliitikavaldkondade arengusidusus kui kestliku arengu eesmärkide saavutamise ELi strateegia oluline element ja oluline panus laiemasse eesmärki, milleks on poliitikavaldkondade kestliku arengu sidusus; arvestades,

---

23 https://equalmeasures2030.org/wp-content/uploads/2024/09/EM2030_2024_SDG_Gender_Index_EN_digital.pdf

24 https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/Goal-17/

et poliitikavaldkondade kestliku arengu sidusus on lähenemisviis, millega integreeritakse kestliku arengu majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõõde riigisisese ja rahvusvahelise poliitikakujundamise kõikidesse etappidesse;

T. arvestades, et USA uus administratsioon on teinud rahvusvahelise arengu ja humanitaarabi valdkonnas mitu sügavalt muret tekitavat ja kahjulikku otsust, eelkõige peatas ta 83 % USA Rahvusvahelise Arengu Ameti (USAID) programmide rahastamisest; arvestades, et hinnanguliselt mõjutab see välisabilepinguid 54 miljardi USA dollari ulatuses; arvestades, et USAIDi rahastamise peatamine ja mitme ELi liikmesriigi kärped ülemaailmse abi rahastamises avaldavad kestliku arengu tegevuskavale ja kestliku arengu eesmärkide saavutamisele pikaajalist mõju;

***Ülevaade olukorrast***

1. kinnitab veel kord oma kindlat ja vankumatut pühendumust kõigi kestliku arengu eesmärkide, nende alaeesmärkide ja kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 kui terviku täielikule ja kiirele rakendamisele ja saavutamisele, pidades eelkõige silmas halvenevat geopoliitilist, sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnaalast olukorda; kinnitab veel kord oma kindlat pühendumust tulevikupaktile, mis on oluline samm ÜRO elavdamise ja kestliku arengu eesmärkide saavutamise suunas;

2. peab kahetsusväärseks, et ülemaailmne kogukond on kestliku arengu tegevuskava 2030 elluviimisest ja kestliku arengu eesmärkide saavutamisest väga kaugel; tõdeb 17 kestliku arengu eesmärgi omavahelist seotust ja sõltuvust ning tunnistab, et tegevuskava 2030 ja sellele järgnevate aastate tegevuskava eesmärkide saavutamine nõuab laiaulatuslikke ja kiirendatud meetmeid kõigi kestliku arengu eesmärkide puhul; rõhutab, et COVID-19 pandeemia pärssiv mõju, süvenevad konfliktid, geopoliitilised pinged, sotsiaalsed, tervisealased ja humanitaarhädaolukorrad ning kliimamuutuste kasvav negatiivne mõju kujutavad endast märkimisväärseid takistusi kestliku arengu eesmärkide saavutamisel ning kõik osalejad peavad tegema rohkem pingutusi, et vastata tegelikele vajadustele;

3. tõdeb, et viivitusi kestliku arengu eesmärkide saavutamisel süvendab märkimisväärne lõhe edusammudes riikide eri rühmade vahel, eelkõige kõige vaesemate vähimkaitstud riikide ja piirkondade puhul; rõhutab, et praegust ebavõrdsust edasiliikumisel süvendab USAIDi rahastamise peatamine ning ELi liikmesriikide ja teiste OECD riikide ülemaailmse abi eelarvete kärpimine; rõhutab vajadust pöörata jätkuvalt suurt tähelepanu arengukoostööle, et suunata maailm kestliku arengu eesmärkide saavutamise kursile;

4. rõhutab, et väikese ja keskmise sissetulekuga riikides vähendavad kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks asjakohaseid poliitikameetmeid suurel määral kõrge võlatase ja suured võla teenindamise kulud; juhib tähelepanu ka ülemaailmse

finantsstruktuuri piirangutele ja ebapiisavale rahvusvahelisele toetusele; rõhutab, et need riigid vajavad kiiresti rohkem rahalisi vahendeid ja eelarvepoliitilist manööverdamisruumi, et hõlbustada kestliku arengu eesmärkidesse palju suuremate investeeringute tegemist; rõhutab ülemaailmse koostöö vajadust, et reformida ülemaailmset finantsarhitektuuri, pidades eelkõige silmas neljandat rahvusvahelist arengu rahastamise konverentsi, mis toimub Sevillas 30. juunist kuni 3. juulini 2025;

5. rõhutab, et kiiremas korras tuleb tagada rahvusvaheline koostöö ja võtta otsustavaid ümberkujundavaid meetmeid, et suunata meie ühiskond ja majandus kestliku arengu eesmärkide saavutamise kindlale kursile ning tegeleda planeedi kolmikkriisiga, mis tuleneb kliimamuutustest, elurikkuse kadumisest ja saastest; rõhutab, et kestliku arengu eesmärgid tuleks saavutada õiglasel viisil ja planeedi taluvuspiire austades; rõhutab, et sotsiaalne kestlikkus, sealhulgas ülemaailmse ebavõrdsuse vähendamine, esmatähtsatele teenustele juurdepääsu tagamine ja sotsiaalse kaasatuse edendamine, tuleks integreerida kõikidesse kestliku arengu eesmärkide rakendamisse;

6. väljendab esimese sammuna heameelt Bridgetowni algatuse viimase versiooni üle seoses kliimameetmetega, milles nõutakse igal aastal täiendava 500 miljardi USA dollari kasutuselevõtmist kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks arengumaades; tuletab siiski meelde, et see ei ole ikka veel piisav; nõuab seetõttu tungivalt, et EL ja selle liikmesriigid töötaksid selle nimel, et eraldada igal aastal täiendavalt 1,3 triljonit USA dollarit kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks ning kahju ja kahjustuste käsitlemiseks, kasutades selleks avaliku sektori soodsaid ja võlavabasid vahendeid kooskõlas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 29. istungjärgul kokku lepitud tegevuskavaga „Bakuust Belémini“;

7. kordab, et rahvusvaheline koostöö on ülemaailmsete edusammude põhitingimus kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks 2030. aastaks ja pärast seda ning et sellises koostöös tuleks seada prioriteediks partnerriikide vastupanuvõime, stabiilsuse ja autonoomia tugevdamine, eelkõige Aafrikas, edendades majandusliku ja inimarengu võimalusi ning keskendudes uuesti sellistele peamistele prioriteetidele nagu toitumine, tervishoid ja haridus; rõhutab, et vaatamata praegusest geopoliitilisest olukorrast tulenevatele raskustele tuleks erilist tähelepanu pöörata kõige eraldatumatele piirkondadele ja kogukondadele, tagamaks, et kedagi ei jäeta kõrvale; hoiatab, et tegevusetuse või edasise viivituse tagajärjed jääksid peamiselt vähimkaitstute kanda, kuid avaldaksid kahjulikku mõju ka maailmale tervikuna;

8. rõhutab, kui oluline on pidev juurdepääs kvaliteetsetele kliima- ja keskkonnaandmetele ning rahvusvaheliste aruandluskohustuste täitmine teadus- ja tõenduspõhise poliitika kujundamiseks; märgib murega, et hiljutised geopoliitilised arengusuundumused toovad esile

ülemaailmse kliimaandmete taristu nõrgad kohad; rõhutab lisaks vajadust tihedama koostöö järele ELi ja ülemaailmsete institutsioonide, valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma ja ÜRO vahel, tagamaks, et nii ELi kui ka ülemaailmne poliitika põhineb jätkuvalt uusimatel kliimavaldkonna teadusandmetel;

9. tunnistab riigi juhitud kestliku arengu strateegiate tähtsust kestliku arengu eesmärkide rakendamisel; võtab teadmiseks, et säästva arengu lähenemisviise tuleks kohandada konkreetsete kohalike oludega; rõhutab sellega seoses kohalike ja piirkondlike omavalitsuste olulist rolli selliste kohalike meetmete ja strateegiate määratlemisel, rakendamisel ja jälgimisel, mis aitavad kaasa kestliku arengu eesmärkide ülemaailmsele saavutamisele; rõhutab lisaks, et kestliku arengu eesmärkide tulemuslik rakendamine nõuab paljude sidusrühmade kaasamist, tugevamaid sotsiaalseid ja institutsioonilisi partnerlussidemeid, avaliku ja erasektori investeeringuid, koostööd ja jagatud vastutust avaliku sektori osalejate vahel, inimeste suuremat kaasamist, piisavat haridust ning laiemat suhtlust avaliku ja erasektori, teaduse ja kodanikuühiskonna vahel;

10. rõhutab, et ELi juhtpositsioon kestliku arengu eesmärkide ülemaailmses rakendamises on endiselt väga oluline, eriti arvestades arvukaid geopoliitilisi probleeme ja jätkuvaid kriise; rõhutab, et EL ja selle liikmesriigid peaksid võtma tugevama juhtrolli ülemaailmsete pingutuste koordineerimisel, et pöörata tagasi stagnatsioon või taandareng ning hõlbustada ja kiirendada kestliku arengu eesmärkide saavutamist, jäädes samal ajal usaldusväärseks partneriks tulemusliku ja kestliku abi andmisel; rõhutab Euroopa rohelise kokkuleppe olulist rolli kestliku arengu eesmärkide rakendamisel ja saavutamisel;

11. rõhutab vajadust mobiliseerida piisavalt rahalisi vahendeid kestliku arengu eesmärkidega seotud muutusteks ning edendada poliitika sidusust ja kaasavust kõigil valitsemistasanditel, seades kestliku arengu eesmärgid poliitikakujundamises ja komisjoni mõjuhinnangutes esikohale;

12. kutsub ELi üles täitma oma pikaajalist kohustust kohaldada soolõimet ja intersektsionaalset perspektiivi kõigis ELi poliitikavaldkondades ja kogu rahastamises; peab kahetsusväärseks, et riikides puudub endiselt 44 % andmetest, mida on vaja kestliku arengu eesmärgi nr 5 jälgimiseks, ja rohkem kui 80 %-l riikidest puuduvad andmed vähemalt ühe kestliku arengu eesmärgi nr 5 alaeesmärgi kohta[25]; rõhutab seetõttu vajadust tugevdada riiklikke statistikaameteid ja parandada nende üleilmset koordineerimist ja koostööd, et tagada teadlik poliitikakujundamine ja kõrvaldada soolipõhiste andmete allesjäänud lüngad;

---

25 https://equalmeasures2030.org/wp-content/uploads/2024/09/EM2030_2024_SDG_Gender_Index_EN_digital.pdf

13. tõstab esile ÜRO ja iga-aastase kõrgetasemelise poliitilise foorumi olulist rolli kestliku arengu tegevuskava 2030 ja kestliku arengu eesmärkide rakendamise järelevalves ja läbivaatamises; on veendunud, et 2025. aasta kõrgetasemelist poliitilist foorumit tuleks kasutada võimalusena anda kõrgetasemelisi poliitilisi suuniseid ja uut hoogu suurematele pingutustele ja kiirendatud meetmetele, et saavutada kestliku arengu eesmärgid 2030. aastaks;

***Kestliku arengu eesmärgid, mis 2025. aasta kõrgetasemelisel poliitilisel foorumil põhjalikult läbi vaadatakse***

*Eesmärk nr 3: tagada kõigile hea tervis ja edendada heaolu kogu elukaare jooksul*

14. peab kahetsusväärseks, et enamiku kestliku arengu eesmärgi nr 3 alaeesmärkide puhul on tehtud minimaalseid või mõõdukaid edusamme ning mitmes olulises valdkonnas on tempo alates 2015. aastast aeglustunud; märgib murega, et vähem kui 10 % kestliku arengu eesmärgi nr 3 alaeesmärkide saavutamine kulgeb kavakohaselt ja 2030. aastaks suudetakse tõenäoliselt saavutada vähem kui kolmandik alaeesmärkidest; on väga mures selle pärast, et EL on kogenud tagasilööke ka ligikaudu poolte näitajate puhul, mida Eurostat oma 2024. aasta juuni aruande jaoks analüüsis;

15. on mures selle pärast, et edusammud üldise tervisekindlustuse suunas on aeglustunud, jättes peaaegu poole maailma elanikkonnast juurdepääsuta olulistele tervishoiuteenustele; on väga mures selle pärast, et tervisekindlustuse puudumine tekitab 2 miljardile inimesele tervishoiukuludest tingitud rahalisi raskusi[26];

16. rõhutab, et tervishoiusüsteemid on maailma vananeva elanikkonna, halva kvaliteediga tervishoiutaristu ja ülemaailmse tervishoiutöötajate nappuse tõttu üha suurema surve all, ning tuletab meelde, et üldise tervisekindlustuse saavutamiseks on vaja nende probleemidega tegeleda; rõhutab, et maailma eri paigus valitsevad tervishoiutöötajate piisava arvuga seoses märkimisväärsed erinevused, kusjuures väikese sissetulekuga riikides on tihedus ja jaotus kõige väiksem; märgib, et 54 riigis, peamiselt suure sissetulekuga riikides, on vaja veel 1,8 miljonit tervishoiutöötajat, et säilitada nende praegune vanuse järgi standarditud tihedus[27]; rõhutab tervishoiutöötajate kaitsetust suurenenud töökoormusest tuleneva läbipõlemise ja vaimse tervise probleemide ees; soovitab sihipäraseid toetus-, koolitus- ja kaitsemeetmeid, et kaitsta eesliini spetsialiste ja tugevdada tervisealastele hädaolukordadele reageerimise suutlikkust;

17. rõhutab, et arvukad ja omavahel seotud kriisid, kliimamuutuste ja

---

26 https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2024.pdf

27 https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2024.pdf

elurikkuse vähenemise negatiivne mõju tervisele, majanduslik ebastabiilsus, vaesus, püsiv ebavõrdsus, eelkõige vähekaitstud elanikkonnarühmades ja piirkondades, ning üha piiratumad ressursid, samas kui nõudmine tervishoiuteenuste järele üha kasvab, ähvardavad suurendada tervishoiukriisi, nõrgestada ülemaailmset terviseturvet ning veelgi pidurdada edusamme kestliku arengu eesmärgi nr 3 alaeesmärkide saavutamisel;

18. peab kahetsusväärseks COVID-19 pandeemia laastavat mõju ülemaailmsele tervishoiule ja edusammudele kestliku arengu eesmärgi nr 3 alaeesmärkide saavutamisel; rõhutab, et COVID-19 pandeemia on nähtavale toonud tervishoiusüsteemide ulatuslikud pikaajalised nõrkused ning näidanud, kui oluline on suurendada kriisiks valmisolekut, kriisidele reageerimise suutlikkust ja tervishoiusüsteemide vastupanuvõimet; rõhutab, et haigused ei tunne riigipiire ja kohalik tervisealane hädaolukord võib kiiresti kasvada ülemaailmseks pandeemiaks, mis nõuab koordineeritud ülemaailmset reageerimist ja rahvusvahelist koostööd tugevate mitmepoolsete tervishoiuasutuste, eelkõige Maailma Terviseorganisatsiooni kaudu;

19. peab ülimalt kahetsusväärseks USA lahkumist Maailma Terviseorganisatsioonist ja tervishoiuprogrammide lõpetamist USAIDi raames; rõhutab, et sellel sammul on ränk mõju inimeste elule ja tervishoiuteenuste ligipääsetavusele kogu maailmas ning see paljastab ülemaailmsete tervishoiusüsteemide nõrgad kohad ja süvendab neid, suurendab tervishoiualast ebavõrdsust ja koormab ressursse, millel on pikaajalised tagajärjed ülemaailmsele terviseturbele ja tervisesüsteemi vastupidavusele; rõhutab, et see lahkumine takistab märkimisväärselt edusamme kestliku arengu eesmärgi nr 3 saavutamisel, vähendades terviseohtude jälgimise suutlikkust, samuti rahvusvahelist koordineerimist, ressursse ja juhtimist tervisekriisidega tegelemisel ning kõigile võrdse juurdepääsu tagamist tervishoiule; kutsub USAd üles WHOst lahkumise otsust uuesti läbi vaatama;

20. tunnistab, et võitluses selliste nakkushaiguste vastu nagu HIV/AIDS, tuberkuloos, malaaria ja troopilised unarhaigused on viimastel aastakümnetel tehtud märkimisväärseid edusamme; on siiski mures malaaria ja tuberkuloosi juhtumite sagenemise pärast ning asjaolu pärast, et vaatamata saavutustele püsib ebavõrdsus ja ilmuvad üha uued ohud, mistõttu paljud elanikkonnarühmad on kaitsetud ja ülemaailmsed jõupingutused nõrgenevad; peab äärmiselt kahetsusväärseks, et HIV/AIDSi programmide katkestamine võib tühistada 20 aasta jooksul tehtud edusammud, mis omakorda võib kaasa tuua üle 10 miljoni uue HIV/AIDSi juhtumi ja kolm miljonit surmajuhtumit[28]; nõuab poliitika ja programmide tulemuslikumat rakendamist, et nakatumiste määra veelgi vähendada ning

---

28 https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-17-march-2025

parandada juurdepääsu ravile ja ennetusele, eelkõige vähem arenenud riikides;

21. märgib, et troopilised unarhaigused mõjutavad jätkuvalt miljardeid inimesi, kusjuures paljudes riikides puudub piisav juurdepääs ravile, mis rõhutab tungivat vajadust tugevdada ELi ja tema partnerite ennetus-, ettevalmistus- ja reageerimisvõimet, eelkõige maailma lõunapoolsetes riikides, tagamaks, et ülemaailmsetest pingutustest saadav kasu jõuaks kõigini; nõuab stiimuleid troopiliste haigustega seotud ravimite uurimis- ja arendustegevuse edendamiseks; nõuab, et EL võtaks ennetavaid meetmeid, et soodustada innovatsiooni ja suurendada ravimite kättesaadavust;

22. märgib murega, et vaatamata professionaalse sünnitusabi paranemisele ning vastsündinute ja alla 5-aastaste laste suremuse vähenemisele kogu maailmas on emade suremuse määr jäänud 2015. aastast alates peaaegu muutumatuks; juhib tähelepanu märkimisväärsetele erinevustele väikese ja suure sissetulekuga riikide vahel ning süngele olukorrale kõrge ja väga kõrge ohutasemega ebakindlates riikides; nõuab otsustavaid meetmeid kõigis liikmesriikides ja ELi välispoliitika raames, et teha märkimisväärseid edusamme 2030. aasta eesmärgi suunas vähendada emade suremust, sealhulgas tagada üldine juurdepääs emade tervishoiu teenustele, professionaalsele ja erakorralisele sünnitusabile, terviklikele sünnieelsetele ja sünnijärgsetele teenustele, sealhulgas pereplaneerimisele ning seaduslikele abortidele;

23. rõhutab, et edusammud alaealiste sünnitajate määra vähendamisel ja tänapäevaste rasestumisvastaste vahendite kättesaadavuse suurendamisel ei too kõigile naistele ja tütarlastele võrdselt kasu; juhib tähelepanu püsivale sotsiaalsele, majanduslikule ja piirkondlikule ebavõrdsusele, mis takistab positiivsete suundumuste tugevnemist; nõuab, et EL tagaks esmajärjekorras juurdepääsu ohututele ja tulemuslikele rasestumisvastastele vahenditele ja seaduslikele aborditeenustele kõigis liikmesriikides ning aitaks oma välispoliitikaga sellele kaasa; kordab oma üleskutset lisada õigus ohutule ja seaduslikule abordile ELi põhiõiguste hartasse;

24. tuletab meelde, et seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste täielik teostamine ning naiste ja tütarlaste kehalise autonoomia säilitamine on soolise võrdõiguslikkuse saavutamiseks otsustavalt tähtis; rõhutab, et seksuaal- ja reproduktiivtervis ning seonduvad õigused on üldise tervisekindlustuse lahutamatu osa ning on otsustavalt tähtis kestliku arengu eesmärgi nr 3, eelkõige alaeesmärgi 3.7 saavutamiseks; kutsub komisjoni üles tagama, et seksuaal- ja reproduktiivtervis ning seonduvad õigused lisatakse ELi üldise tervisekindlustuse valdkonna algatustesse ja programmidesse;

25. peab kahetsusväärseks, et edenemine mittenakkuslike haiguste ülemaailmses seireraamistikus kokku lepitud üheksa ülemaailmse vabatahtliku eesmärgi suunas on aeglane ja ebaühtlane; rõhutas, et

ilma nende toimivate sekkumismeetmete suurema kasutuselevõtuta ei saavuta pooled kõigist riikidest 2030. aasta kestliku arengu eesmärki vähendada mittenakkuslike haigustega seotud enneaegset suremust ühe kolmandiku võrra; nõuab seetõttu tugevdatud, koordineeritud ja mitut valdkonda hõlmavaid meetmeid mittenakkuslike haiguste ennetamiseks ja tõrjeks, et vähendada kannatusi ja ennetada enneaegset suremust; nõuab lisaks, et prioriteediks seataks WHO „best buys“-poliitika rakendamine, milles käsitletakse mittenakkuslike haiguste peamisi riskitegureid, sealhulgas tubaka tarbimist, ebatervislikku toitumist, alkoholi kuritarvitamist ja vähest kehalist aktiivsust; nõuab lisaks, et WHO tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsiooni rakendataks täielikult kõigis allakirjutanud riikides;

26. kutsub komisjoni üles viima ELi õhukvaliteedi standardid täielikult kooskõlla WHO suunistega kooskõlas välisõhu kvaliteedi direktiiviga[29]; tuletab meelde, et kestlikud linnad ja kogukonnad ning eelkõige õhusaaste taseme vähendamine linnapiirkondades on tervise ja heaolu edendamiseks keskse tähtsusega, kuna üle poole maailma elanikkonnast elab praegu linnades;

27. nõuab tõhusamaid, koordineeritud ja terviklikke meetmeid, mitmeaastast ja kohandatud planeerimist ning märkimisväärseid investeeringuid, et saavutada üldine tervisekindlustus; rõhutab vajadust tugevdada tervishoiusüsteeme ja tervishoiuvaldkonna töötajaskonda, tagada võrdne juurdepääs kvaliteetsetele tervishoiuteenustele ning ohututele, toimivatele ja taskukohastele ravimitele ja vaktsiinidele, edendada haiguste ennetamist ja ravi, töötada välja uuenduslikke lahendusi ning luua kaasavad ja vastupidavad tervishoiusüsteemid; nõuab ka meetmete võtmist, et võidelda raskendavate keskkonnategurite vastu, vähendada ohtlikest kemikaalidest ja reostusest tingitud haiguste ja surmajuhtumite arvu, vähendada tekkivatest ja taaspuhkevatest zoonootilistest epideemiatest ja pandeemiatest tulenevaid riske ning võidelda antimikroobikumiresistentsuse vastu; rõhutab vajadust toetada sotsiaalseid ja solidaarseid tervishoiuorganisatsioone ja tegeleda tervist mõjutavate sotsiaalsete teguritega ning erinevustega juurdepääsul kvaliteetsele hooldusele ja teenustele, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise teenustele, eelkõige vähekaitstud elanikkonnarühmade huvides, nagu puuetega naised ja tüdrukud, pöörates erilist tähelepanu otseselt mõjutatud piirkondadele ning maa- ja äärepoolsetele kogukondadele;

28. rõhutab, et tervishoiupoliitikas on vaja horisontaalset programmitööd ning investeeringuid terviseohtudeks valmisolekusse ja vastupanuvõimelistesse riiklikesse tervishoiusüsteemidesse; nõuab

---

29 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/2881, mis käsitleb välisõhu kvaliteeti ja Euroopa õhu puhtamaks muutmist (ELT L, 2024/2881, 20.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/2881/oj).

suuremaid investeeringuid eeskätt arengumaid mõjutavate nakkushaiguste ja mittenakkuslike haiguste vaktsiinide ja ravimite teadus- ja arendustegevusse, et tagada juurdepääs taskukohastele põhiravimitele ja -vaktsiinidele; peab kahetsusväärseks, et 2022. aastal jäi elupäästvatest vaktsiinidest ilma 20,5 miljonit last[30]; märgib, et tulemuslikuks ülemaailmseks reageerimiseks peab vaktsiinide kättesaadavus olema võrdne; nõuab Global Gateway taoliste algatuste kasutamist, et hõlbustada investeerimist ravimite ja meditsiinitehnoloogia kohalikku tootmisse ning ennetada tulevasi tervisealaseid hädaolukordi, tugevdades vastavat suutlikkust kogu maailmas;

29. kinnitab veel kord oma pühendumust terviseühtsuse põhimõttele; on seisukohal, et terviseühtsuse põhimõtte kohaldamine on kestliku arengu eesmärgi nr 3 saavutamise võti; rõhutab lisaks vajadust, et komisjon ja liikmesriigid täielikult rakendaksid ELi üleilmset tervishoiustrateegiat, jälgiksid selle rakendamist ja annaksid parlamendile korrapäraselt aru selle eesmärkide saavutamisest;

30. tuletab meelde, et taskukohaste ja kvaliteetsete ravimite kättesaadavus sõltub ka tehnoloogiast ja teadmussiirdest; rõhutab seetõttu WTO intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu (TRIPS) paindlikkusmeetmeid, mida on kinnitatud Doha deklaratsioonis, kui õiguspäraseid poliitilisi meetmeid, mida valitsused võivad kasutada rahvatervise kaitsmiseks ja edendamiseks, seades piiranguid ja kaitsemeetmeid intellektuaalomandi õiguste jõustamisele; nõuab tungivalt, et EL tagaks, et kahepoolsed kaubanduslepingud arenguriikidega seda eesmärki täielikult toetaksid;

31. rõhutab, et keskkonnariskid põhjustavad veerandi maailma haiguskoormusest[31]; tuletab meelde, et kooskõlas terviseühtsuse põhimõttega sõltub inimeste ja loomade tervis planeedi tervisest ning et tervislik keskkond on üldine inimõigus ja kestliku arengu ja inimeste heaolu alustala; väljendab heameelt ÜRO Peaassamblee laialdase toetuse üle tunnustada õigust puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale kui üldist inimõigust[32] ning nõuab selle mõjusat kaitset ELi tasandil; rõhutab vajadust keelustada kõige ohtlikumad kemikaalid, sealhulgas need, mis kahjustavad endokriinfunktsiooni, ning lõpetada järk-järgult PFAS-ainete kasutamine, lubades neid kasutada ainult siis, kui see on hädavajalik kriitilise tähtsusega sektorite jaoks, nagu meditsiiniseadmed, ravimid ja tooted, mis on vajalikud kaksikülemineku kliimaneutraalsele ja digitaalsele majandusele; rõhutab vajadust keelustada ka ELis keelatud keemiliste pestitsiidide eksport kolmandatesse riikidesse;

---

30 https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2024.pdf

31 https://www.who.int/data/gho/data/themes/public-health-and-environment

32 https://docs.un.org/en/A/RES/76/300

32. juhib tähelepanu kliimakriisist tingitud terviseriskide suurenemisele, sealhulgas kuumusega seotud haiguste, hingamisteede ja südame-veresoonkonna haiguste sagenemisele ning vektorite ja veega levivate haiguste levikule; nõuab sihipäraseid jõupingutusi, et kaitsta vähekaitstud elanikkonnarühmi, sealhulgas eakaid, eelnevate terviseprobleemidega inimesi, puuetega inimesi ja madala sissetulekuga kogukondi, keda kliimast tingitud terviseriskid ebaproportsionaalsel määral ohustavad; nõuab tungivalt, et äärmuslike ilmastikunähtuste ajal rakendataks kohalikke kuumalaine tegevuskavasid ja juurdepääsetavaid varjupaiku ning sihipärast teavitustegevust;

33. rõhutab ühtlasi, et äärmuslikud ilmastikunähtused häirivad tervishoiutaristut, energiavarustust ja tarneahelaid, ohustades sellega elutähtsa arstiabi ja ravi kättesaadavust; rõhutab tungivat vajadust investeerida kliimamuutustele vastupanuvõimelistesse tervishoiusüsteemidesse, sealhulgas katastroofikindlasse taristusse, meditsiiniasutuste taastuvatesse energiaallikatesse ning töökindlatesse vee- ja kanalisatsioonisüsteemidesse; nõuab varajase hoiatamise süsteemide, mobiilsete tervishoiuüksuste ja detsentraliseeritud kogukonnapõhiste tervishoiumudelite integreerimist, et tagada ravi järjepidevus kliimahädaolukordades; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles integreerima kliimamuutustele vastupanu võime kogu rahvatervisepoliitikasse ja riiklikesse tervisestrateegiatesse; ergutab kasutama kestliku arengu eesmärkidega kooskõlastatud näitajaid, et jälgida kliimamuutuste mõju tervisele ning suunata ELi ja liikmesriikide tasandi kohanemisstrateegiaid;

*Eesmärk nr 5: saavutada sooline võrdõiguslikkus ning võimestada kõiki naisi ja tüdrukuid*

34. väljendab sügavat muret aeglaste edusammude pärast soolise võrdõiguslikkuse suunas, kusjuures enamik näitajaid on maha jäänud, mis võib kaasa tuua edasise taandarengu soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste valdkonnas, sealhulgas meetmete pärast, mis vähendavad naiste õiguste kaitsjate tegutsemisruumi; on seisukohal, et arenguabi kärped avaldavad juba praegu pärssivat mõju naiste mõjuvõimu suurendamisele ja soolisele võrdõiguslikkusele; kinnitab veel kord, et sooline võrdõiguslikkus on nii eraldi eesmärk kui ka muude kestliku arengu eesmärkide saavutamise katalüsaator; nõuab ELi tugevat rahvusvahelist juhtpositsiooni soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste edendamisel poliitika ja rahalise abi kaudu;

35. nõuab kiirendatud ja sihipäraseid meetmeid, et teha lõpp kõigile naiste ja tütarlaste vastu suunatud vägivalla ja ahistamise vormidele, sealhulgas seksuaalne ja sooline vägivald ning tehnoloogiapõhine sooline vägivald, ning lõpetada kahjulikud tavad, nagu lapsega sõlmitud, varajased ja sundabielud, nn auvägivald, steriliseerimine ja naiste suguelundite moonutamine; tuletab meelde, et üle 230 miljoni

tütarlapse ja naise on pidanud taluma suguelundite moonutamist[33], ning taunib asjaolu, et uute hinnangute kohaselt on juhtumite arv 2016. aastaga võrreldes 30 miljoni võrra suurenenud[34]; on endiselt sügavalt mures emade suure suremuse pärast kogu maailmas, eelkõige väikese ja keskmise sissetulekuga riikides; rõhutab, et vägistamine on endiselt üks levinumaid inimõiguste rikkumisi, ning nõuab tungivalt, et kehtestataks vägistamise ühine määratlus, mis põhineb nõusoleku puudumisel; rõhutab, et kestliku arengu eesmärk nr 5 peab olema tähtsal kohal ka ELi suhetes kolmandate riikidega;

36. rõhutab, et kliimamuutused mõjutavad naisi ebaproportsionaalselt palju, eelkõige vähim arenenud riikides ja maapiirkondades; rõhutab, et see ebaproportsionaalne mõju põhjustab ainulaadseid ohte nende elatusvahenditele, tervisele ja ohutusele, sealhulgas toidu ja veega kindlustamatuse kasv, suurenenud kokkupuude soolise vägivallaga kliimast tingitud ümberasumise ja rände ajal ning suurem majanduslik ebastabiilsus, mis tuleneb sõltuvusest kliimatundlikest sektoritest; rõhutab, et neli igast viiest kliimakriisi tõttu ümber asuma sunnitud inimesest on naised ja tüdrukud[35]; nõuab, et kliimameetmete kavad sisaldaksid toetust naistele ja naiste osalemisele kliimaalaste otsuste tegemisel kõigil tasanditel; nõuab tervishoiusüsteemide tugevdamist, et tegeleda naisi mõjutavate kliimaga seotud haigustega ja edendada kliimamuutustega kohanemise alast haridust; ootab ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni kohast soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles asuma COP30-l uue kõikehõlmava ja tulemusliku soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava vastuvõtmisel juhtrolli;

37. peab kahetsusväärseks, et naiste seksuaal- ja reproduktiivõigused on kogu maailmas endiselt piiratud, ning rõhutab, kui oluline on tegeleda tõketega, mis takistavad naistel teha otsuseid rasestumisvastaste vahendite, tervishoiuteenustele juurdepääsu ja seksuaalse enesemääramise kohta, tõdedes, et sotsiaal-majanduslikud tegurid, haridus ja geograafiline asukoht mõjutavad märkimisväärselt naiste suutlikkust neid õigusi kasutada; tuletab meelde ELi kindlat tahet edendada, kaitsta ja järgida iga inimese õigust omada täielikku kontrolli ning otsustada vabalt ja vastutustundlikult oma seksuaalsuse ning seksuaal- ja reproduktiivõigustega seotud küsimuste üle ilma diskrimineerimise, sunni ja vägivallata; hoiatab, et kestliku arengu eesmärgi nr 5 sihte ei saavutata, kui ELis ja kogu maailmas ei ole tagatud üldine

---

33 https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation

34 https://www.unicef.org/press-releases/over-230-million-girls-and-women-alive-today-have-been-subjected-female-genital

35 https://www.un.org/en/climatechange/science/climate-issues/women#:~:text=When%20extreme%20weather%20disasters%20strike%2C%20women%20and,of%20climate%20change%20are%20women%20and%20girls

juurdepääs seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning reproduktiivõigustele, ning kutsub ELi üles seadma selle küsimuse poliitikas ja rahastamises esikohale ning sätestama ELi põhiõiguste hartas õiguse seaduslikule ja ohutule abordile; kordab, et kõigil naistel peab olema juurdepääs seksuaal-ja reproduktiivtervise teenustele, sealhulgas pereplaneerimis-, teavitus- ja haridusteenustele, ning nõuab, et reproduktiivtervis tuleb lisada riiklikesse strateegiatesse ja programmidesse; nõuab suuremaid investeeringuid neisse valdkondadesse, et tagada juurdepääs igakülgsetele ja mittediskrimineerivatele teenustele;

38. nõuab, et jätkataks naiste õiguste edendamisele, mõjuvõimu suurendamisele ja sõltumatusele ning soolise vägivalla kõigi vormide vastasele võitlusele keskenduvate programmide rahastamist; kutsub komisjoni üles tagama, et 85 % uute välistegevuse meetmete puhul võetakse soolist võrdõiguslikkust arvesse olulise või peamise eesmärgina ning et 20 % igale riigile antavast ametlikust arenguabist eraldatakse programmidele, mille üks peamisi eesmärke on sooline võrdõiguslikkus; kutsub lisaks komisjoni üles tagama, et süstemaatiliselt rakendatakse ranget soolist analüüsi, sooliselt eristatud andmete kogumist, sooteadlikku eelarvestamist ja soolise mõju hindamist;

39. peab kahetsusväärseks, et OECD arenguabi komitee abiandjate abi soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks vähenes 2022. aastal, märkides esimest langust pärast kümme aastat kestnud kasvu[36]; märgib, et ainult 4 % jaotatavast ametlikust arenguabist keskendus peamise eesmärgina soolisele võrdõiguslikkusele[37]; rõhutab vajadust koondada uusi vahendeid, et jätkata liikumist soolise võrdõiguslikkuse poole; peab kahetsusväärseks, et alates GAP III kasutuselevõtmisest on sooline võrdõiguslikkus peamine eesmärk ainult 3,8 % kõigist sooteadlikest/soopõhistest meetmetest, jäädes allapoole naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ määruses sätestatud 5 % eesmärki[38]; kutsub liikmesriike ja Euroopa Komisjoni üles märgatavalt suurendama selliste ELi meetmete arvu, mille peamine eesmärk on edendada soolist võrdõiguslikkust; kutsub ELi üles suurendama mitmepoolsete fondide rahastamist, mis toetavad võrdõiguslikkust, näiteks ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste

---

36 https://www.oecd.org/en/publications/development-finance-for-gender-equality-2024_e340afbf-en.html

37 https://www.oecd.org/en/publications/development-finance-for-gender-equality-2024_e340afbf-en.html

38 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/947, millega luuakse naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“, muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsust nr 466/2014/EL ja tunnistatakse see kehtetuks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2017/1601 ja nõukogu määrus (EÜ, Euratom) nr 480/2009 (ELT L 209, 14.6.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj).

Õiguste Edendamise Amet (UN Women), ning seksuaal- ja reproduktiivõigusi, nagu ÜRO Rahvastikufond, samuti AIDSi, tuberkuloosi ja malaaria vastu võitlemise ülemaailmne fond;

40. tuletab meelde, et naised teevad üldiselt kõige rohkem tasustamata majapidamis- ja hooldustööd, mis paneb väiksema sissetulekuga leibkondadele ebaproportsionaalselt suure koormuse, suurendab vaesust, ebavõrdsust ja ebakindlaid elamistingimusi ning vähendab naiste osalemist tööturul; nõuab, et rohkem toetataks iga naise õigust oma töö- ja eraelu tasakaalustada, lähtudes ühisest vastutusest ning era-, pere- ja tööelu ühitamist hõlbustavatest töötingimustest; nõuab suuremaid jõupingutusi, et kaotada sooline palga- ja pensionilõhe, sealhulgas hoolekandesektoris, ning võidelda horisontaalse ja vertikaalse segregatsiooni vastu tööturul; nõuab lisaks jõupingutusi, et tagada naiste täielik, võrdne ja mõttekas osalemine ja juhtroll otsuste tegemisel ning avaliku ja erasektori võimalustes, sealhulgas rahu ja julgeoleku kõigis aspektides; kutsub üles jätkuvalt edendama naiste osalemist matemaatikas, teaduses, tehnoloogias ja inseneerias;

41. tunnistab, et tingimata tuleb võidelda negatiivsete suundumuste vastu, mis takistavad ELis soolise võrdõiguslikkuse arengut, sealhulgas sooline vägivald, sooline palgalõhe ja üha levinum seksistlik poliitiline arutelu; väljendab sellega seoses heameelt komisjoni naiste õiguste tegevuskava üle, mis on suunanäitaja ELi tulevasele tegevusele nii liidus kui ka väljaspool seda ning 2026. aasta järgse uue soolise võrdõiguslikkuse strateegia kujundamisel; rõhutab, et see tegevuskava peaks edendama seadusandlike ja muude kui seadusandlike meetmete rakendamist, et teha kestliku arengu eesmärgi nr 5 saavutamisel suuremaid edusamme ja võtta suurem vastutus, ning nõuab liikmesriikide suuremat kaasamist; nõuab tungivalt seksuaal- ja reproduktiivteenuste, läbipõimunud diskrimineerimise ja vähekaitstud naiste kaitse valdkonnas terviklikku tegutsemisviisi;

42. taunib üha sagenevaid põhjendamatuid rünnakuid kodanikuühiskonna organisatsioonide, eelkõige naiste õiguste organisatsioonide vastu nii ELis kui ka kogu maailmas; rõhutab vajadust luua ELis inimõiguste kaitsjate kaitsemehhanism, pöörates erilist tähelepanu naistele, LGBTIQ+ kogukonna liikmetele ning seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste kaitsjatele; nõuab soolise võrdõiguslikkuse poliitika (soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava, soolise võrdõiguslikkuse strateegia) täielikku rakendamist, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste komponentides, ning nõuab, et rakendamist toetataks piisava rahastamisega, sealhulgas naiste õiguste ning seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste organisatsioonide jaoks, ning teabega pereplaneerimise, taskukohaste rasestumisvastaste vahendite, tasuta, ohutu ja seadusliku abordi ja emade tervishoiu kohta; rõhutab, et naiste õigustega tegelevad organisatsioonid on jätkuvalt süstemaatiliselt alarahastatud, saades vähem kui 1 % ülemaailmsest

ametlikust arenguabist;

43. tunnistab, et vaatamata edusammudele puudub maailmas 122 miljonil tüdrukul võimalus koolis käia[39]; rõhutab, et võrdne juurdepääs haridusele on kestliku arengu, vaesuse vähendamise ja majandusliku heaolu alus, sest see annab naistele ja tüdrukutele võimaluse ühiskonnas täiel määral osaleda; nõuab soolise võrdõiguslikkusega arvestavate strateegiate integreerimist hariduspoliitikasse, et selle ebavõrdsuse vastu võidelda; kutsub liikmesriike üles tagama alg- ja keskkoolides sellise hariduse pakkumise, kus pööratakse suurt tähelepanu võitlusele soolise vägivalla ja soostereotüüpide vastu; rõhutab, et tüdrukute haridusse investeerimine toob tulevastele põlvkondadele suurt kasu, aidates otseselt kaasa nende põhiõiguste kasutamisele ja kaitstes neid kõigi vägivalla vormide eest, samuti aitab see suurendada kogu ühiskonna heaolu;

44. tunnistab, et naised ja tütarlapsed on konfliktides ja humanitaarkriisides ebaproportsionaalselt kaitsetud ja muu hulgas ohustab neid rohkem seksuaalne ja sooline vägivald, sundränne ja oluliste teenuste katkemine; kinnitab veel kord naiste ja tüdrukute olulist rolli rahu kindlustamisel, konfliktide lahendamisel ja konfliktijärgses ülesehitustöös, rõhutades nende olulist osalemist rahuläbirääkimistes ja otsustusprotsessides, nagu on kirjeldatud naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskavas;

45. nõuab tugevamat poliitikat ja meetmeid, millega edendatakse eelkõige vähekaitstud naiste ja tüdrukute, puuetega naiste, rasedate ning maapiirkondades elavate naiste ligipääsu maale, laenudele, ettevõtlusele ja haridusele ning tööhõivele ja tervishoiule;

46. võtab teadmiseks saadud õppetunnid, mis on loetletud 2024. aasta ühisaruandes „Are we getting there? A synthesis of the UN system evaluations of SDG 5“ (Kas me jõuame sihile? Kestliku arengu eesmärgi nr 5 ÜRO süsteemihindamiste kokkuvõte), sealhulgas selle, kui oluline on kaasata mehed ja poisid tulemuslikult programmidesse ja algatustesse küsimustes, mis harivad neid ja aitavad neid oma käitumise muutmisel, mis on eesmärkide saavutamiseks vajalik, samuti võtab teadmiseks eesmärkide püsivama ja terviklikuma prioriseerimise humanitaarkeskkonnas;

47. peab kahetsusväärseks taandarengut LGBTIQ+ õiguste valdkonnas ja transfoobiat, mis ohustab soolist võrdõiguslikkust; taunib asjaolu, et 2021.–2022. aastal teatas ainuüksi kolm LGBTIQ+-vastast organisatsiooni 1 miljardi USA dollari suurusest sissetulekust, samal ajal kui 8 000 toetusesaajat, kes võitlevad LGBTIQ+ õiguste eest

---

39 https://www.unwomen.org/en/news-stories/press-release/2025/03/fast-facts-30-years-of-uneven-progress-for-adolescent-girls

maailma eri paigus, said toetust kogusummas 905 miljonit dollarit[40]; hoiatab, et murettekitavalt on suurenemas soolise võrdõiguslikkuse vastane rahastamine, mille eesmärk on võidelda viimaste aastakümnete edumeelsete saavutuste vastu naiste ja LGBTIQ+ kogukonna liikmete õiguste valdkonnas;

48. kutsub ELi üles keelustama soolise sättumuse muutmise keskused liikmesriikides ja tegema kõik endast oleneva, et seda tegevust igal pool ära hoida;

*Eesmärk nr 8: toetada kestvat, kaasavat ja kestlikku majanduskasvu ning täielikku ja tootlikku tööhõivet ning tagada kõigile inimväärne töö*

49. väljendab muret, et nende kestlike eesmärkide seas, mis 2025. aasta kõrgetasemelisel poliitilisel foorumil põhjalikult läbi vaadatakse, on just eesmärgi nr 8 puhul edusammud kõige suuremas ulatuses takerdunud või toimunud isegi tagasiminek;

50. väljendab muret töötajate õiguste, ühinemisvabaduse ja kollektiivläbirääkimiste õiguste vähenemise pärast viimase kümne aasta jooksul, rõhutades selle kahjulikku mõju sotsiaalsele õiglusele ning pingutustele edendada tootlikku tööhõivet ja inimväärset tööd kõigi jaoks; peab kahetsusväärseks, et viiendik maailma elanikkonnast elab suure ebavõrdsusega riikides[41]; kinnitab, et tuleb tugevdada sotsiaalseid meetmeid ebavõrdsuse vähendamiseks kooskõlas põhimõttega, et kedagi ei jäeta kõrvale, võttes arvesse inflatsiooni sotsiaalseid tagajärgi, kasvavat eelarvesurvet, geopoliitilisi pingeid ning kliimamuutuste ja ekstreemsete ilmastikunähtustega kaasnevaid riske töötajate tervisele ja ohutusele; rõhutab õiglase ülemineku tähtsust majanduse dekarboniseerimisel, et tagada, et üleminek on kõigi asjaosaliste jaoks võimalikult õiglane ja kaasav;

51. nõuab jõulisemat poliitikat ja otsustavaid meetmeid kaasava ja kestliku majandusarengu edendamiseks; nõuab tungivalt, et EL ja ülemaailmsed partnerid kasutaksid selliseid vahendeid nagu strateegia „Global Gateway“, et võimendada mitut rahastamisallikat, sealhulgas erasektori investeeringuid, järgida sotsiaalseid ja keskkonnastandardeid ning edendada inimväärsete töökohtade loomist, millega vähendatakse sissetulekute ebavõrdsust ja tagatakse, et kedagi ei jäeta kõrvale; tunnistab erasektori rahaliste vahendite kaasamise rolli, et vähendada rahastamispuudujääki kestliku arengu eesmärkide saavutamisel; rõhutab siiski vajadust avaliku sektori investeeringute järele elutähtsatesse teenustesse,

---

40 ODI poliitikaülevaade „Where next for feminist foreign policy on funding feminist movements?“ (Mis saab edasi feministlikust välispoliitikast feministlike liikumiste rahastamisel?), https://media.odi.org/documents/ODI-ET-FundingMovements-PB-EN-May24-Final.pdf.

41 https://www.worldbank.org/en/publication/poverty-prosperity-and-planet

nagu tervishoid, haridus ja sotsiaalkaitse;

52. rõhutab, et tegeleda tuleb territoriaalse ja eluasemealase ebavõrdsusega, toetades juurdepääsu taskukohastele, piisavatele ja energiatõhusatele eluasemetele, eelkõige ebasoodsas olukorras olevates linna- ja maapiirkondades; nõuab suuremaid investeeringuid kogukonna integreeritud arengusse, sotsiaaltaristusse ja põhiteenustesse, et edendada sotsiaalset ühtekuuluvust ja majanduslikku kaasatust; innustab toetama kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi kestlike, kaasavate ja vastupanuvõimeliste arengustrateegiate rakendamisel, milles on seotud kliima, tervishoid, elamumajandus, liikuvus ja sotsiaalne kaasatus;

53. väljendab muret selle üle, et majanduskasv on paljudes arenguriikides endiselt aeglane ja ebaühtlane ning seda takistavad sageli struktuursed nõrkused, majanduslik ebavõrdsus, poliitiline ebastabiilsus, välised šokid ja kliimamuutuste kasvav mõju; rõhutab, et õiglase majanduskasvu edendamisel on tähtis osa kogukonna ainulaadseid vajadusi käsitlevatel kohalikel algatustel; rõhutab, et majanduskoridorideal piirkondlik koostöö edendab kaubandust, investeeringuid, kestlikku industrialiseerimist ja majanduse mitmekesistamist;

54. soovitab suurendada avaliku ja erasektori investeeringuid teadusuuringutesse, kestlikesse äritavadesse, rohe- ja digipöördesse, kvaliteetsesse haridusse ja oskuste arendamisse, sealhulgas ümber- ja täiendõppesse, ning viies need kooskõlla turunõudlusega ning toetades väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid ja idufirmasid, et edendada ligipääsu rahastamisele ning soodustada investeeringuid ja innovatsiooni; kordab vajadust pöörata erilist tähelepanu naiste majandusliku mõjuvõimu suurendamisele ja võrdse juurdepääsu tagamisele ärivõimalustele; nõuab puuetega inimeste jaoks töökohal kaasavat poliitikat;

55. kordab, kui tähtis on noorte tööhõivet, haridust ja kutseõpet toetav poliitika; rõhutab, kui oluline on kestliku arengu jaoks maailma lõunapoolsete riikide noor ja kasvav elanikkond; rõhutab, kui tähtis on luua tugevamad seosed hariduse, oskuste arendamise ja tööhõive vahel, et võimaldada juurdepääsu inimväärsele tööle kiiresti muutuval tööturul;

56. rõhutab, et majanduskasvu soodustavad algatused peaksid käima käsikäes sotsiaalse õigluse, soolise võrdõiguslikkuse, töötajate õiguste ja keskkonnakaitsega; nõuab, et EL teeks konstruktiivset koostööd selle nimel, et võetaks vastu ettevõtlust ja inimõigusi käsitlev ÜRO leping;

57. peab kahetsusväärseks, et enam kui pool maailma tööjõust töötab

mitteametlikult[42], mis takistab märkimisväärselt sotsiaalset õiglust ja kaasavat majanduskasvu; väljendab sügavat muret selle pärast, et vähim arenenud riikides, Sahara-taguses Aafrikas ning Kesk- ja Lõuna-Aasias töötab peaaegu üheksa töötajat kümnest siiani mitteametlikult[43];

58. märgib, et kuigi sisemajanduse koguprodukt on endiselt majandusliku suutlikkuse oluline näitaja, tuleks võtta arvesse ka teisi näitajaid, mis kajastavad sotsiaalset ja keskkonnamõõdet, et majanduspoliitika kujundamine toimuks tasakaalustatumal ja teadlikumal viisil;

59. nõuab sunniviisilise töö ja inimkaubanduse kaotamiseks ning igasuguse lapstööjõu kasutamise, sealhulgas lapssõdurite värbamise ja kasutamise lõpetamiseks lisameetmeid;

*Eesmärk nr 14: kestliku arengu saavutamiseks kaitsta ja kasutada kestlikult ookeane, meresid ja mereressursse*

60. tõstab esile murettekitavad suundumused seoses merereostuse, rannikualade eutrofeerumise, ookeanide hapestumise, temperatuuri tõusu, ülepüügi, mere bioloogilise mitmekesisuse vähenemise, elupaikade hävitamise, jätkusuutmatute tööstustavade, veealuse müra ja sisevete saastumisega, mis ohustavad nii eraldi kui ka üheskoos mereökosüsteeme ja rannikukogukondi, eriti arenguriikides ja vähekaitstud piirkondades, ning takistavad kestliku arengu eesmärgi nr 14 alaeesmärkide saavutamist;

61. peab kahetsusväärseks, et kestliku arengu eesmärgi nr 14 alaeesmärkide saavutamisel ei ole tehtud tegelikke edusamme ja mõnel juhul on nende saavutamise väljavaated halvenenud, eelkõige seetõttu, et lisaks kasvavale majanduslikule survele pole võetud tulemuslikke meetmeid; on mures selle pärast, et ühtegi kestliku arengu eesmärgi nr 14 2020. aasta alaeesmärki ei saavutatud; on seisukohal, et minimaalsed või mõõdukad edusammud ning kõrge takerdumise ja tagasimineku määr annab tunnistust sellest, et üleilmsel tasandil on meetmete võtmise kiirus ja ulatus kaugel sellest, mis on vajalik kestliku arengu eesmärgi nr 14 alaeesmärkide õigeaegseks saavutamiseks; tuletab meelde, et nii tulude kui ka kulude võrdne jagamine on kestliku arengu eesmärgi nr 14 saavutamiseks hädavajalik;

62. märgib, et kestliku arengu eesmärki nr 14 on kõige vähem rahastatud ja praegune rahastamispuudujääk on hinnanguliselt

---

42 https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/04/informality-and-globalisation_d7548f2e/c945c24f-en.pdf, https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2024.pdf.

43 https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2024.pdf

150 miljardit USA dollarit aastas; rõhutab, et 2025. aasta ÜRO maailmamerekonverents peaks andma uue tõuke olemasoleva rahastamispuudujäägi kaotamiseks ning stabiilse ja soodsa keskkonna loomiseks, et mobiliseerida suuremad rahalised vahendid kestliku arengu eesmärgi nr 14 alaeesmärkide saavutamiseks; kutsub ELi ja selle liikmesriike üles suurendama oma rahalist panust mereökosüsteemide kaitsesse ja taastamisse; kutsub komisjoni üles suunama sihtotstarbelisi vahendeid Euroopa ookeanipakti, et kaitsta ookeane ja õiglast üleminekut kestlikule sinisele majandusele, millest saavad kasu rannikukogukonnad ja ühiskond tervikuna ning mis toetab majanduskasvu;

63. rõhutab vajadust kaitsta ookeane kui ühtset tervikut ja kasutada seda kestlikult; nõuab terviklikku tegutsemisviisi, mis hõlmab keskkonnakaitset ja taastamist, jõukust, sotsiaalset võrdsust, kestlikkust ja konkurentsivõimet, ning terviklikku raamistikku, mis toimiks ühtse lähtepunktina kõigi maailmamerega seotud poliitikavaldkondade jaoks; loodab, et eelseisev Euroopa ookeanipakt on rahvusvaheline eeskuju, milles on esitatud terviklik lähenemisviis kõigile ookeanidega seotud poliitikavaldkondadele ja mis suurendab sidusust kõigis ookeanidega seotud poliitikavaldkondades;

64. on veendunud, et kiiresti on vaja siduvaid ülemaailmseid meetmeid ja ökosüsteemipõhist lähenemisviisi, et kõrvaldada puudused, kiiremini tegutseda ja tagada ookeanide pikaajaline kestlikkus, seda ka ja eriti muutuvates kliimatingimustes; rõhutab, et nende meetmetega peaks tagama inimõiguste ja meie mereökosüsteemide kaitse; peab eriti vajalikuks toetada õiglast üleminekut kestlikule kalapüügile, võidelda ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu, tegeleda invasiivsete võõrliikide arvu suurenemisega, suurendada läbipaistvust mereandide sektoris, kaitsta väikesemahulise kalapüügiga tegelevate kalurite õigusi, tõhustada merekaitse- ja taastamispüüdlusi ning võtta vastu plastireostust käsitlev ülemaailmne leping; tuletab meelde, et ELi looduse taastamise määrus on üks vahend, mille abil EL saab täita oma rahvusvahelisi kohustusi mere- ja rannikuökosüsteemide taastamisel;

65. nõuab tõhusamaid ülemaailmseid meetmeid maailmamere hapestumise ja maailmamere kõrge temperatuuri vastu võitlemiseks, et kaitsta maailmamere kui kõige olulisema $CO_2$ siduja rolli Maal ning kaitsta mereelustikku ja toiduvõrku;

66. väljendab heameelt ÜRO avamerelepingu (mere elurikkus väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevatel aladel, BBNJ) vastuvõtmise üle; peab siiski kahetsusväärseks, et seni on selle lepingu ratifitseerinud ainult üks ELi 27 liikmesriigist; nõuab tungivalt, et kõik liikmesriigid viiksid kiiresti lõpule oma ratifitseerimisprotsessid; kutsub osalisi üles jätkama tööd ÜRO ookeanide ja kliimamuutuste alase dialoogiga ning tagama lepingu kiire rakendamise, sealhulgas võttes kasutusele vahendeid ELi ülemaailmsest ookeaniprogrammist; väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle integreerida ÜRO avamereleping

liidu õigusesse;

67. tuletab meelde Kunmingi-Montréali üleilmse elurikkuse raamistiku 3. eesmärgi raames võetud kohustust võtta 2030. aastaks tulemuslikult kaitse alla vähemalt 30 % maismaast ja siseveekogudest ning mere- ja rannikualadest, luues kaitsealad ja võttes tulemuslikke piirkonnapõhiseid kaitsemeetmeid; on seisukohal, et mere- ja rannikualade kaitsealade edasiseks laiendamiseks on vaja teha suuremaid jõupingutusi, et saavutada 30 % eesmärk ning hõlbustada mereliikide, elupaikade, ökosüsteemide ja ressursside kaitset ja säästvat majandamist; peab kahetsusväärseks, et EL ei ole oma eesmärgi, milleks on võtta 2030. aastaks 30 % oma merealadest kaitse alla, saavutamisel graafikus;

68. väljendab muret selle pärast, et merereostus suureneb järg-järgult ja on 2040. aastaks kaks või kolm korda suurem; rõhutab, et suur osa ookeanidele avalduvast saastesurvest tuleneb maismaal toimuvast tegevusest; nõuab kiiremas korras tugevamaid meetmeid ja kiiremat rakendamist, et teha merereostusele nii ELi kui ka rahvusvahelisel tasandil lõpp; rõhutab, et mereprügist moodustab suurima, kõige kahjulikuma ja püsivama osa plast; peab kahetsusväärseks, et esimese ülemaailmse õiguslikult siduva plastireostust käsitleva õigusakti kohta ei ole tehtud järeldusi; nõuab tungivalt, et 2025. aastal toimuvatel valitsustevahelistel läbirääkimistel sõlmitaks kõikehõlmav ülemaailmne õiguslikult siduv plastireostust käsitlev kokkulepe; toetab ELi seisukohta, mille kohaselt peaks lõplik kokkulepe sisaldama eesmärki vähendada primaarsete plastpolümeeride tootmist;

69. rõhutab, kui oluline on edendada ELi nullsaaste tegevuskava, mis sisaldab olulisi eesmärke vee kvaliteedi parandamiseks, jäätmetekke vähendamiseks ja toitainete kao vähendamiseks; märgib, et ainult 37 % Euroopa pinnaveest on heas ökoloogilises seisundis ja toitainetega saastatus läheb maksma üle 75 miljardi euro aastas[44]; märgib lisaks, et 2025. aasta nullsaaste seire- ja väljavaatearuande kohaselt ollakse graafikus ainult kahe nullsaaste eesmärgi saavutamisel; rõhutab, et 2030. aasta nullsaaste eesmärkide saavutamiseks on äärmiselt oluline keskkonnaalaste õigusaktide rakendamine ja jõustamine ning et vaja on lisameetmeid; palub komisjonil teha ettepaneku kõikehõlmavate ELi eesmärkide kohta 2030. aastaks, et vähendada märkimisväärselt ELi materjalide ja tarbimise keskkonnamõju ning viia see 2050. aastaks vastavusse planeedi taluvuspiiridega, nagu nõutakse kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammi raames; rõhutab ühtlasi, et saasteseireks tuleb võimendada ajakohaseid tehnoloogiaid, sealhulgas tehisintellekti;

---

44 https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-wise-eu/polluted-water_en

70. rõhutab, et süvamerekaevandamisel tuleb kohaldada ettevaatuspõhimõtet; kordab sellega seoses oma toetust rahvusvahelise moratooriumi kehtestamisele kaubandusliku süvamerekaevandamise kasutamise suhtes, kuni veealuse kaevandamise mõju merekeskkonnale, elurikkusele ja merendusalasele inimtegevusele on piisavalt uuritud ja käsitletud[45];

71. rõhutab, et kestlike kalapopulatsioonide jätkuv vähenemine rõhutab vajadust õigusraamistiku järele, mille aluseks on ökosüsteemipõhine lähenemisviis ja tõhusad ning läbipaistvad seiresüsteemid, et edendada kestlikke püügitavasid ning võidelda ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu; väljendab heameelt WTO kalandustoetuste lepingu üle, mis on oluline samm ülepüügile kaasaaitavate kahjulike toetuste lõpetamise suunas; palub WTO liikmetel, kes ei ole seda veel teinud, anda hoiule oma heakskiitmiskirjad, et leping saaks jõustuda; nõuab ühtlasi tungivalt, et WTO liikmed kaotaksid järk-järgult keskkonnakahjulikud toetused meremajanduses, sealhulgas kahjulikud kalandustoetused;

72. tunnistab, et säästvad kalapüügitavad, mis hõlmavad kogukonna osalemist, on üliolulised ülepüügi vähendamisel ja mereressursside pikaajalise kestlikkuse tagamisel; tuletab meelde, et paljud väikesemahulise kalapüügiga tegelevad kogukonnad seisavad jätkuvalt silmitsi marginaliseerumise ja ebaausa konkurentsiga; märgib, et ranniku- ja saarekogukondade vastupanuvõimet ning sinise majanduse potentsiaali on tähtis edendada kooskõlas ELi keskkonnaalaste õigusaktide ja eesmärkidega, millega tagataks juurdepääs joogiveele, kestlik transport, reeglitel põhinev kalapüük, säästev turism, ettevõtlus ja õiglane juurdepääs teenustele; palub komisjonil edendada rahvusvahelisi kestliku kalapüügi standardeid, et tagada muu hulgas võrdsed tingimused kogu maailmas;

73. palub ELil kinnitada ja suurendada oma toetust ookeaniteadusele; innustab edendama teadusuuringuid ja korrektsete andmete levitamist koos parimate tavade väljatöötamise ja jagamisega; rõhutab, et maailmamere majandamise poliitika tuleb integreerida põlisteadmiste, teaduse ja kogukonna kaasamisega; kutsub üles töötama välja piirkonnapõhised majandamisvahended ja neid rakendama koos muude asjakohaste kaitsemeetmetega;

*Eesmärk nr 17: tugevdada kestliku arengu meetmete elluviimist ning elavdada üleilmset koostööd*

74. kutsub ELi üles jätkama mitmepoolsuse toetamist ja selle nimel töötama ning võtma maailma tasandil juhtrolli, et edendada kestliku arengu eesmärkide ja kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamist, tugevdada rahvusvahelisi lepinguid ja kokkuleppeid,

---

45 Euroopa Parlamendi 7. veebruari 2024. aasta resolutsioon Norra hiljutise otsuse kohta minna edasi meremaardlate kaevandamisega Arktikas (ELT C, C/2024/6333, 7.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6333/oj).

nagu Pariisi kokkulepe, bioloogilise mitmekesisuse konventsioon ja piirkondlikud kaitsealgatused;

75. rõhutab, et praegusel keerulisel ja ebakindlal geopoliitilisel maastikul saadab tugev uuesti pühendumine kestliku arengu eesmärkidele selge signaali partneritele kogu maailmas ja toetab ELi üleilmset tegevust; väljendab muret asjaolu üle, et kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks on investeeringute puudujääk 4 triljonit USA dollarit[46]; rõhutab, et ELi pühendumust kestliku arengu eesmärkidele tuleks toetada ambitsioonikate finantskohustustega järgmises mitmeaastases finantsraamistikus 2028–2034; nõuab, et EL järgiks arengukoostöö suhtes tugevdatud lähenemisviisi ning mobiliseeriks ja jätkaks konstruktiivset koostööd teiste rahvusvaheliste osalejatega, et suurendada nende kestliku arengu alaseid pingutusi ning toetada rahu, soolist võrdõiguslikkust ja inimarengut;

76. kinnitab veel kord, et ametlik arenguabi on jätkuvalt oluline avaliku sektori rahastamise allikas ning oluline vahend vaesuse ja ebavõrdsuse vähendamiseks ning vähimkaitstud kogukondade toetamiseks, eelkõige ebakindlates, konfliktidest mõjutatud ja vähim arenenud riikides;

77. peab kahetsusväärseks asjaolu, et mitu ELi liikmesriiki on ametlikku arenguabi vähendanud; kutsub kõiki ELi liikmesriike ja ülemaailmseid partnereid üles täitma oma pühendumust ametlikule arenguabile kui oma arengupoliitika peamisele tugisambale ning tagama, et eraldataks piisavalt vahendeid, et täita kohustus kulutada ametlikule arenguabile 0,7 % kogurahvatulust ja 0,2 % ametlikust arenguabist vähim arenenud riikidele; rõhutab lisaks, et praegu on ainult 12 % ametlikust arenguabist suunatud lastele, hoolimata sellest, et nende osa ametlikku arenguabi saavate riikide elanikkonnas on märkimisväärne; nõuab takistuste, sealhulgas halduskoormuse kõrvaldamist, et abi jõuaks vähimkaitstud kogukondadeni;

78. nõuab, et EL suurendaks oma rolli arengu- ja humanitaarabi valdkonnas tugevamate rahaliste kohustuste võtmisel rahvusvahelisel tasandil, sealhulgas kestliku arengu eesmärkide ja Pariisi kokkuleppe puhul, ning eelkõige toetades kliimamuutustega kohanemist ja vastupanuvõimet vähimkaitstud piirkondades, sealhulgas väikestes arenevates saareriikides ja vähim arenenud riikides; nõuab ühtlasi, et EL tagaks kliimamuutustega seotud rahastamise eesmärkide saavutamise ja prioriseerimise mitmepoolsetel läbirääkimistel ja ülemaailmsetes partnerlustes; rõhutab, et ELi majandushuvide edendamine peaks hõlmama ka vastastikustest huvidest juhinduvate stabiilsete partnerluste loomist ning et kogu ELi välispoliitika tuleks integreerida kestliku arengu

46 https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2024.pdf

tegevuskava 2030 laiemasse raamistikku, samas kui ELi arengupoliitika ja ELi ametliku arenguabi kasutamine peaks jätkuvalt keskenduma vaesuse leevendamisele, nagu on määratlenud OECD arenguabi komitee;

79. rõhutab tungivat vajadust tegeleda maailma lõunapoolsete riikide alaesindatusega ülemaailmses juhtimises ning edendada kaasavamat rahvusvahelist finantsstruktuuri; on seisukohal, et lõuna-lõuna suunaline ja kolmepoolne koostöö on kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamiseks ülioluline;

80. rõhutab, et ÜRO on mitmepoolse süsteemi keskmes, et luua rahumeelne, õiglane, võrdne, kaasav ja reeglitel põhinev ülemaailmne süsteem, mis toimib kõigi jaoks, jätmata kedagi kõrvale; väljendab sellega seoses toetust ÜRO Julgeolekunõukogu kiiretele ja tulemuslikele reformidele; rõhutab tungivat vajadust vaadata läbi ja reformida rahvusvahelise arengukoostöö ülemaailmset juhtimist, eelkõige pärast riikide ülemaailmse abi vähendamist; rõhutab, et rahvusvahelise finantssüsteemi reformid peaksid põhinema uuendatud pühendumisel mitmepoolsusele;

81. rõhutab, kui tähtis roll on mitut sidusrühma hõlmavatel partnerlustel ning kohalike omavalitsuste, kodanikuühiskonna ning noorte ja naiste esindajate sisulisel kaasamisel kestliku arengu eesmärkide saavutamisse ning põlisrahvaste ja kohalike kogukondade täielikul ja tulemuslikul osalemisel ülemaailmsetes partnerlustes kooskõlas põlisrahvaste õigusi käsitleva ÜRO deklaratsiooniga; rõhutab vajadust noorte juhitud algatuste järele, eelkõige maailma lõunapoolsetes riikides ja kliimast mõjutatud piirkondades;

82. tunnistab, et kestliku arengu eesmärkide saavutamisel on tähtis ja mitmetahuline roll kodanikuühiskonna organisatsioonidel, kes töötavad välja kohalikul tasandil juhitavaid kontekstipõhiseid strateegiaid, mis võimestavad kohalikke osalejaid ning tagavad laiapõhjalise ja kaasava osalemise ühiskonna kõigil tasanditel; nõuab sellega seoses vähekaitstud kogukondade ulatuslikumat kaasamist kestliku arengu eesmärkidega seotud poliitika kujundamisse ja järelevalvesse ning tugevamat koostööd, ressursside mobiliseerimist ja mitme sidusrühma osalemist, et edendada kestliku arengu eesmärkide saavutamist; nõuab kodanikuühiskonna osalemist ja kodanikuühiskonna tegutsemisruumi, tagamaks, et avaliku sektori vahendeid ei kasutata repressiivsete režiimide rahastamiseks; rõhutab, et juurdepääs struktuurifondidele on vajalik, et tagada kodanikuühiskonna tulemuslik osalemine poliitikakujundamises;

83. kutsub üles paremini jälgima kestliku arengu eesmärkide rakendamist piirkondlikul ja kohalikul tasandil, toetades sealhulgas vabatahtlikke kohalikke läbivaatamisi, rõhutab, kui oluline on parandada usaldusväärsete andmete kättesaadavust ning koguda ja kasutada sissetuleku, vanuse, soo, puude ja asukoha alusel liigitatud andmeid; rõhutab vajadust ajakohastada statistikat ja tugevdada

andmesuutlikkuse suurendamist maailma lõunapoolsetes riikides;

84. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid toetaksid arengumaade, eelkõige maailma lõunapoolsete riikide ülemaailmset võlakoormuse kergendamist ja võla restruktureerimist, võttes arvesse ÜRO kaubandus- ja arengukonverentsi põhimõtteid vastutustundlike riigilaenude andmise ja võtmise kohta; nõuab ühtlasi ülemaailmsete finantsasutuste, sealhulgas mitmepoolsete arengupankade põhjalikku reformimist, et suurendada nende tulemuslikkust, võrdsust ja vastutust kestliku arengu eesmärkide rakendamise toetamisel; rõhutab, et rohkem tuleks keskenduda olemasolevatele vahenditele ja arengupankadele, näiteks Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangale;

85. rõhutab vajadust viia naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“, sealhulgas Global Gateway programmid kooskõlla kestliku arengu eesmärkide, Pariisi kokkuleppe ning inimarengu indikaatoritega; nõuab Euroopa Parlamendi suuremat kaasamist ja aktiivsemat rolli Global Gateway programmide kontrollimisel, tagades nende tulemuslikkuse ja nõuetekohase rakendamise;

86. rõhutab, et algatus „Global Gateway“ nõuab strateegilisemat ja koordineeritumat lähenemisviisi, mis hõlmab rangeid kriteeriume koos kestliku arengu eesmärkide ja Pariisi kokkuleppe eesmärkide ning ELi alusväärtustega, sealhulgas inimõigused, hea valitsemistava, demokraatia, läbipaistvus ja keskkonnakestlikkus; tunnistab strateegia „Global Gateway“ potentsiaali aidata kaasa kestlikule arengule; rõhutab, et selle kavandamisprotsess peab olema läbipaistev ja selle mõju jälgimiseks ja hindamiseks peavad olema kehtestatud selged mehhanismid;

87. rõhutab, et strateegia „Global Gateway“ projektide puhul on vaja tagada selgem teabevahetus, koordineerimine ja kooskõlastamine olemasoleva ELi arengupoliitikaga; rõhutab sellega seoses, et EIP peaks tihendama koostööd teiste rahvusvaheliste finantsasutuste ja riiklike arengupankadega, et maksimeerida oma sekkumise mõju, tagades samal ajal oma tegevuse täieliku kooskõla Pariisi kokkuleppe ja kestliku arengu eesmärkidega;

88. kordab oma tungivat üleskutset komisjonile ja liikmesriikidele tugevdada koostööd partneritega organiseeritud kuritegevuse, korruptsiooni, ebaseaduslike rahavoogude, kahjustava maksukonkurentsi, maksudest kõrvalehoidumise ja maksude vältimise vastases võitluses; nõuab arenguriikidega maksualase koostöö laiendamist, sealhulgas suutlikkuse, digitaliseerimise ja nende maksusüsteemide tugevdamise vallas; väljendab heameelt valitsustevahelise protsessi loomise üle, et võtta vastu ÜRO maksukonventsioon kui rahvusvahelise maksukoostöö uus ülemaailmne raamistik; rõhutab progressiivse maksustamise tähtsat rolli, et tagada kestliku arengu rahastamiseks vajalik tulu; toetab

G20 rahandusministrite otsust tagada ülirikaste üksikisikute tulemuslik maksustamine;

***Väljavaade***

89. kordab, et kestliku arengu eesmärgid on ainsad ülemaailmselt kokkulepitud ja terviklikud eesmärgid nii arenenud kui ka arenguriikide ees seisvate suurte probleemide lahendamiseks ning parim vahend nende algpõhjustega tegelemiseks; rõhutab, et kestliku arengu tegevuskava 2030 saavutamine sõltub ülemaailmsest koostööst ning kõigi osalejate tõhustatud ja kiirendatud tegevusest; kutsub ELi üles kahekordistama meetmeid ja võtma juhtrolli edusammude edendamisel nende viie aasta jooksul enne 2030. aasta tähtaega, et kiirendada meetmeid negatiivsete suundumuste ümberpööramiseks ning õiglasema, rahumeelsema ja kestlikuma tuleviku edendamiseks kõigi jaoks;

90. rõhutab, et poliitikavaldkondade arengusidusus on ELi toimimise lepingu artikli 208 kohaselt siduv kohustus, mille eesmärk on integreerida kestliku arengu majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõõde poliitikakujundamise tsükli kõikidesse etappidesse, et edendada poliitikavaldkondade koostoimet, teha kindlaks ja ühitada võimalikud kompromissid ning käsitleda ELi poliitikameetmete rahvusvahelist ülekanduvat mõju;

91. rõhutab, et kestliku arengu eesmärgid annavad võimaluse edendada kestlikku, heaolu väärtustavat ja inimkeskset majandust; rõhutab vajadust tervikliku lähenemisviisi järele, mis tagab pikaajalise kestlikkuse ja heaolu pärast 2030. aastat kooskõlas eri riikide erinevate vajaduste ja oludega;

92. väljendab heameelt tulevikupakti üle, milles lubatakse 56 meedet, et kiirendada ja rahastada kestlikku arengut, tagada, et tehnoloogia toob kasu inimestele ja planeedile, lubatakse investeerida noortesse, toetada inimõigusi ja soolist võrdõiguslikkust ning muuta ülemaailmset juhtimist; nõuab, et tulevikuteemalisel tippkohtumisel võetud ja tulevikupaktis kajastuvad kohustused muudetaks konkreetseteks meetmeteks ja mõõdetavateks eesmärkideks; nõuab, et ÜRO hakkaks ette valmistama terviklikku tegevuskava 2030 järgset strateegiat, mis põhineb ülemaailmsel pühendumisel kestlikule arengule;

93. väljendab heameelt Sevillas toimunud neljanda rahvusvahelise arengu rahastamise konverentsi tulemuste üle, mis on märkimisväärselt tähtsad rahvusvahelise finantsarhitektuuri reformimiseks, laenukasutuse kulude küsimusega tegelemiseks ja investeeringute suurendamiseks, et vähendada kestliku arengu rahastamispuudujääki;

94. nõuab konkreetsete tähtaegadega rakenduskavasid kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks 2030. aastaks ja ambitsioonikate eesmärkide seadmiseks pärast seda; kutsub sellega seoses komisjoni

üles näitama eeskuju ja töötama välja tervikliku strateegia koos struktureeritud kestliku arengu eesmärkide rakenduskavaga, mis sisaldab selgeid ja konkreetseid eesmärke; nõuab lisaks, et ELi järgmine mitmeaastane finantsraamistik oleks täielikult kooskõlas kestliku arengu eesmärkidega;

95. väljendab heameelt kestliku arengu eesmärkide rakendamise esimese vabatahtliku läbivaatamise üle ELis 2023. aastal; on seisukohal, et selle järeldused on kindel alus terviklikule ELi kestliku arengu eesmärkide strateegiale, mis peaks hõlmama ajakohastatud järelevalvesüsteemi, milles võetakse arvesse ELi sise- ja välismõju kestliku arengu eesmärkide protsessile; nõuab, et sellised läbivaatamised muutuksid korrapäraseks ja et nende järeldusi võetaks arvesse komisjoni ettepanekutes;

96. on veendunud, et kestliku arengu eesmärkide saavutamisel tehtud edusammud tuleks teha nähtavaks ja kasutada neid parimate tavade kujundamisel kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks; rõhutab sellega seoses, kui oluline on kaasav digiüleminek, sealhulgas tehisintellekti vallas, tuginedes ülemaailmsele digikokkuleppele; väljendab heameelt 2025. aasta inimarengu aruande üle, milles keskendutakse sellele küsimusele;

o
o o

97. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile, ÜRO peasekretärile ja ÜRO Peaassamblee presidendile.